

”MULLA MENI VARMAAN POINTTI OHI NYT KOKONAAN?”
MULLA-KONSTRUKTION SEMANTTISTA TARKASTELUA

Suomen kielen
pro gradu -tutkielma
Oulun yliopisto
22.03.2019

Tiia Kokko

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimusaihe ja -kysymykset	1
1.2. <i>Mulla</i> lauseenjäsenenä	2
1.3. Tutkimusaineisto ja -menetelmät	4
1.3.1. Tutkimusaineiston luokittelu	6
1.3.2. Tutkimusaiheen rajaaminen	8
2. TEORIATAUSTA	10
2.1. Aiempi tutkimus	10
2.2. Kognitiivinen semantiikka	12
2.3. Konstruktiokielioppi	14
2.4. Possessiiviset konstruktiot	16
2.5. Käsitteitä	17
3. MULLA-KONSTRUKTIO GENETIIVIN FUNKTIOSSA	20
3.1. Yleistä genetiivin ja adessiivin suhteesta	20
3.2. Omistuslauseen hahmoiset lauseet	22
3.3. Substantiivin etumäärite	23
3.4. Nesessiivirakenteet	26
3.5. Olotilan kuvaaminen	28
4. MULLA-KONSTRUKTIO PARTITIIVIN FUNKTIOSSA	30
4.1. Tunnekausatiivilauseet	30
4.2. <i>Auttaa</i> -verbi	32
5. MULLA-KONSTRUKTIO ABLATIIVIN FUNKTIOSSA	34
5.1. <i>Mennä</i> -verbi	34
5.2. <i>Mulla meni hermo</i>	37
5.3. Muut verbit	38
6. MULLA-KONSTRUKTIO ALLATIIVIN FUNKTIOSSA	42
6.1. <i>Käydä</i> -verbi	42

6.2. <i>Tulla</i> -verbi	45
6.3. Muut verbit	47
7. MUUT <i>MULLA</i>-KONSTRUKTION FUNKTIOT	50
7.1. 'Luona' ja 'kohdalla'	50
7.2. <i>Toimia</i> ja <i>kestää</i> -verbit	52
7.3. <i>Olla</i> -verbi	54
7.4. Verbittömät konstruktiot	56
8. PÄÄTÄNTÖ	59
8.1. Tutkimustulokset	59
8.2. Lopuksi	63
LÄHTEET JA LYHENTEET	66

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimusaihe ja -kysymykset

Pro gradu -työssäni tutkin puhekielen MULLA-konstruktioita: olen nimennyt MULLA-konstruktioiksi lauserakenteen, jossa esiintyy puhekielinen adessiivimuotoinen yksikön ensimmäisen persoonan pronomini *mulla* (*mull* tai *mul*) jossain muussa kuin varsinaisessa omistuslauseessa.¹ Esimerkiksi lause *mulla ei väsyttä* sisältää MULLA-konstruktion, sillä se ei ilmaise omistamista. Tässä tapauksessa rakenne on merkitykseltään samankaltainen kuin yleiskielinen lause *minua ei väsyttä*. Toisin sanoen MULLA-konstruktioita ja sen yleiskielistä vastakappaletta voidaan käyttää toistensa funktionaalisina vastineina viittaamassa samaan kielenulkoiseen asiointilaan. En kuitenkaan oleta työssäni, että *mulla ei väsyttä* ja *minua ei väsyttä* ilmaisisivat semanttisesti täysin samaa asiaa. Tavoitteenani on selvittää, millaisten yleiskielisten rakenteiden funktiossa MULLA-konstruktioita käytetään.

Ilmiö on nykypuhekielestä tuttu ja vanhastaan myös muutamista murteista. Sitä on tavattu ainakin Kainuussa, missä nesessiivirakenteen genetiivin paikalle sopii yhtä hyvin adessiivi, jos subjektin tarkoite on elollinen: *Minulla pitää koira tappaa* (Laitinen 1993: 162). Myös hämäläismurteissa ja savolaismurteissa esiintyy Ikolan (1989: 258) mukaan muutamia adessiivimuotoisia subjektijäseniä, kuten: – – *Ja 'mulla piti äkäsesti polokasta* ` "aena ku se 'jouhi'ristikko että se ei sotker 'ristikkoo että se 'kuolloo siihen, "laotaer rakkoo (SuoS 1960 LA 761/285). Vaikka näiden esimerkkien mukaan kyse olisi adessiivimuotoisesta subjektista, tutkin työssäni, onko tulkinnalle muitakin vaihtoehtoja. Subjektin tulisi taipua vain kieliopillisissa sijoissa, eli nominatiivissa, genetiivissä ja partitiivissa. Pohdin MULLA-konstruktion lauseenjäsenominaisuuksia lisää seuraavassa luvussa.

Työni teoriapohjan muodostavat kognitiivinen semantiikka ja konstruktiokielioppi. Taustalla vaikuttaa siis ajatus, jonka mukaan kielioppi koostuu konstruktioista, joissa yhdistyvät muoto ja merkitys. Työssäni otan huomioon, että muutos muodossa aiheuttaa

¹ Omistuslause on erikoislausetyyppi, jossa teemana on habitiivinen paikallissijainen ilmaus, verbinä *olla* ja verbin jäljessä nominatiivi- tai partitiivisijainen NP. Esimerkiksi *Vaarilla on saari* (VISK 2008 § 891) on omistuslause.

muutoksen merkityksessä. Lisäksi kognitiivinen semantiikka tuo tutkimaani ilmiöön funktionaalisen lähestymistavan: sen sijaan, että kieltä tarkasteltaisiin yksilöllisenä, autonomisena tai kielenkäytön ulkopuolisena ilmiönä, funktionaalinen näkemys pyrkii selittämään kieltä ja kieliopin yhteyttä sosiaalisuuteen ja toimintaan. (Haddington ja Sivonen 2010: 10–11.)

Tutkin MULLA-konstruktioita nykypuhekieltä edustavan korpusaineiston avulla. Vertaan korpuksesta poimimiani konstruktioita sellaisiin yleiskieleen vakiintuneisiin rakenteisiin, jotka esiintyvät *Kielitoimiston sanakirjassa* (KS 2018) tai *Iso suomen kieliopissa* (VISK 2008).² Molemmista käytän lähteenäni niiden internetversiota, jotka ovat kaikkien vapaasti saatavilla.

Tutkimukseni tavoitteena on vastata seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia kielenulkoisia asiointiloja MULLA-konstruktioilla kuvataan?
2. Millaisia habitiivisia ja lokatiivisia ominaisuuksia MULLA-konstruktioon liittyy?

Oman havaintoni mukaan nykypuhekielessä teemapaiikkainen *mulla*-adverbiaali on varsin yleinen muuallakin kuin omistusrakenteessa. Siksi on mielenkiintoista tutkia, miten laajalle se on levinnyt erilaisiin ilmaisutehtäviin. *Mulla* selvästikin viittaa puhujaan itseensä, mutta eri tavoin lauseyhteydestä riippuen. Joka tapauksessa se hypoteesini mukaan keskittää kaiken huomion puhujaan itseensä. Puhujasta tulee ikään kuin paikka, mistä käsin kaikki tapahtuu. Tästä johtuen tarkastelen toisen tutkimuskysymykseni mukaan, mitä habitiivisia ja lokatiivisia ominaisuuksia MULLA-konstruktioon liittyy. Tuleeko puhujasta paikka vai muistuttaako lause sittenkin enemmän omistusrakennetta?

1.2. *Mulla* lauseenjäsenenä

Mulla osana MULLA-konstruktioita voi saada useita eri tulkintoja lauseenjäsenenä. Se voi olla **semanttinen subjekti** esimerkiksi nesessiivirakenteissa, kuten lauseessa *Mulla pitää mennä kauppaan*. Subjektitulkinta johtuu tässä tapauksessa siitä, että *mulla* on

² Tosin molemmissa on mukana myös tavallisia yleispuhekielisiä esimerkki-ilmauksia.

melko yksiselitteisesti nesessiivirakenteen genetiivimuotoisen subjektin tilalla (ks. myös edellinen luku ja siinä mainitut lähteet). Samaan tapaan kuin *mulla* voi olla semanttinen subjekti, se voi olla myös **semanttinen objekti**. Esimerkiksi partitiivin funktiossa toimiva *mulla* voi olla tällainen: *Mulla ei huvita suuret sukujoulut*. Näissä käytän termiä *semanttinen* subjektin ja objektin edessä, sillä kuten aiemmin mainitsin, subjektin ja objektin tulisi taipua vain kieliopillisissa sijoissa. Vilkuna (2000: 156–157) esittää tällaisille tapauksille vaihtoehtoisen termin **obliikvi**. Hänen mukaansa esimerkiksi omistulauseen habitiiviadverbiaalin voi tulkita **obliikvisubjektiksi**, vaikka se ei noudatakaan subjektin sijaa ja kongruenssia (Vilkuna 2000: 156–157).

Vilkunan (2000: 86) mukaan obliikvi tarkoittaa erityisesti verbin täydennyksenä esiintyvää adverbialia. Tässä tapauksessa tutumpi termi on kuitenkin **adverbialitäydennys**, jota käytän tutkielmassani. Adverbialitäydennys on lauseessa pakollinen. Esimerkiksi lause *Mulla on vielä siunaantunut lapsellinen ääni* vaatii täydennykseen adverbialin, joka tässä tapauksessa on *mulla*. Ilman sitä lause ei toimi: **on vielä siunaantunut lapsellinen ääni* tai **lapsellinen ääni on siunaantunut*. Yleiskielessä täydennykseksi kyseiseen lauseeseen sopisikin paremmin allatiivi *minulle*.

Mulla on mahdollista tulkita myös **adverbialimääritteeksi**, mikä tarkoittaa sitä, että se on määrittämässä lausetta tai jotakin sen osaa. Määritteenä toimiessaan *mulla* ei siis ole pakollinen osa lausetta. *Mulla* on adverbialimäärite esimerkiksi lauseessa *Mulla murtui nilkka*, sillä lause on kokonainen myös ilman sitä: *Nilkka murtui*. Näissä tapauksissa täytyy muistaa, että vaikka *mulla* onkin lauseessa määritteenä, on sen tehtävä silti olenainen prosessin kannalta, vaikka varsinainen osallistuja se ei aina ole. Yleiskielessä tämän esimerkkilauseen funktionaalisenä vastineena toimisikin lause *Minulta murtui nilkka*, jossa ablatiivimuotoinen adverbiali konstruoidaan prosessin osallistujaksi. Adessiivimuotoinen adverbiali puolestaan hahmottuu pikemminkin viitepisteeksi, jonka vaikutus- tai hallintapiiriin verbin ilmaisema prosessi sijoittuu. (P. Leino 2001b: 469.) Toinen esimerkki adverbialimääritteestä on lauseessa *Minulla alkaa loma*, missä *minulla* ei ole verbin argumentti. Se ei ole pakollinen, jos sanajärjestyksestä muutetaan: *Loma alkaa*. (Vilkuna 2000: 167.)

”Tällaisten habitiivisijan käyttöjen määrittelemisen adverbialeiksi ei vielä sano paljoa. Mielenkiintoisempaa on tutkia millaisin edellytyksin omistus- tai osasuh-

detta ilmaiseva sana voi olla tällä tavoin itsenäinen lauseen jäsen. Olennaistahan on, että esimerkkilauseemme tulevat merkitykseltään lähelle genetiivitapauksia: – *Minun lomani alkaa.*” (Vilkuna 2000: 167–168.)

1.3. Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Tutkimukseni aineiston hankkimiseen olen käyttänyt Kielipankin Korp-korpusta. Hakuosastoksi olen valinnut Suomi24-keskustelupalvelun internetkeskusteluaineistoista. Suomi24 on Suomen suurin verkkoyhteisö, jonka omistaa Aller Media Oy. Suomi24-keskustelukorpukseen sisältyvät keskustelut ajalta 1.1.2001–24.9.2016. Tutkittavana on 10 osakorpusta, joissa on yhteensä 2 663 114 497 sanetta ja 256 745 360 virkettä.

Suomi24 on hyvä lähde puhekielen tutkimukseen, sillä se on sosiaalisen median verkkoyhteisö, missä käytettävä kieli muistuttaa enemmän puhuttua kuin kirjoitettua kieltä. Lauerman (2012: 54) mukaan internetin keskustelupalstat luovat jopa kokonaan uudella tavalla puhuttujen kielimuotojen ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä yhdistelevää kirjoitettua kieltä. Tällaiselle uudennlaiselle kielimuodolle on Engblom (2008: 28) esittänyt käytettäväksi termiä **tekstipuhe**. Termi on kuvaava, koska kyse ei ole puhtaasti puhekielestäkään, sillä verkkokeskustelussa ja viesteissä käytettävä kieli saa runsaasti omanlaisiaan erityispiirteitä. Käytän tutkimuksessani sekä puhekielen että tekstipuheen käsitettä, mutta tarkoitan molemmilla samaa asiaa, eli ”kirjoitettua puhekieltä”.³

Aineistoa kerätessäni käytin yksinkertaista satunnaishakua hakulausekkeilla [mulla], [mull] ja [mul]. Hakuehtoihin samaistin pien- ja suuraakkoset. Hakutuloksia sain sanoille *mulla* 902 115, *mull* 2 144 ja *mul* 41 201. Hakutulosten määrä vaikutti myös lopulliseen aineistooni: *mulla*-tapauksia keräsin yhteensä 238, *mull*-tapauksia 20 ja *mul*-tapauksia 42. Lisäksi etsin ja kopioin korpuksen kautta työhöni kahdeksan MULLA-konstruktion alkuperäisen keskustelukontekstin Suomi24-sivustolta. Tämän tein kuitenkin vain silloin, jos kyseisen toteutuman tulkinta olisi muuten jäänyt epävarmaksi. Kontekstit esittelen aineistoesimerkkien yhteydessä.

³ Oman kokemuksen mukaan MULLA-konstruktio on varsin yleinen myös puhutussa kielessä, mutta aineistoni luonteen vuoksi en tässä tutkimuksessa voi perustella tätä näkemystä sen enempää.

Aineistoni luokittelun tueksi tarvitsin **parafraasitestausta**, jonka toteutin itse oman introspektioni avulla. Esimerkiksi kognitivisti Leonard Talmy on vahvasti sitä mieltä, että introspektio, eli tutkijan oman kielitajun käyttö, on välttämätön osa kielen merkityksen tutkimusta (Huumo ja Sivonen 2010: 21). Parafraasitestauksen kantava ajatus on, että kaikki maailman tilanteet voidaan käsitteistää useilla tavoilla. Eri käsitteistykset esittävät saman tilanteen erilaisissa perspektiiveissä, mutta ainakin korostetuimmat osallistujat ovat mukana kaikissa käsitteistyksissä. Parafrasien merkitys on siis eri kuin alkuperäisen ilmauksen, mutta samalla sillä on yhteistä alkuperäisilmauksen kanssa. (Västi 2012: 35.)

Havainnollistan tekemääni parafrasitestausta aineistostani satunnaisesti valitulla esimerkillä: *Mulla soi biisit päässä tosi usein*. Yleiskieli ei tunne kyseistä rakennetta tällaisenaan, joten siksi olen alun perin valinnut sen aineistooni. Toki jos *mulla* otetaan pois, ja sanajärjestyksestä vaihdetaan, voisi lause olla yleiskielisestikin pätevä: *biisit soivat päässä tosi usein*. Olennaista on kuitenkin tutkia, miksi *mulla* esiintyy lauseessa, oli se sitten irrallinen lisäys tai ei. Esimerkkilauseemme muistuttaa kenties omistusrakennetta, kuten *Minulla on biisit päässä tosi usein*, mutta keskeinen elementti lauseessa vaikuttaisi olevan predikaattiverbi *soida*. Siksi olen tehnyt parafrasitestausta korvaten verbin sijaan *mulla*-adessiivin ilmaisevan osallistujan jollain toisella sijamuodolla. Tässä tapauksessa vaikuttaisi siltä, että genetiivimuotoinen substantiivin etumäärite *minun (päässäni)* olisi järkevin yleiskielinen vastine *mulla*-adessiiville. Näin osallistuja, eli *minä*, pysyy samana, mutta perspektiivi muuttuu. *Mulla* antaa merkitykselle laajemman tulkinnan: se voi joissakin tapauksissa viitata myös (asiain)tilaan.

Käytän aineistoni analysoimisessa aineistopohjaista menetelmää, sillä olen muodostanut tutkimuskysymykseni ennen aineiston kokoamista, ja aineiston roolina on pääasiassa täydentää ja selittää havaintoja. Olen kuitenkin ryhmitellyt aineistoni täysin sen tarjoaman materiaalin pohjalta. Ryhmittelyn tueksi olen laskenut toteutumien esiintymiskertoja. Tutkimukseni on siis luonteeltaan pääasiassa kvalitatiivinen, mutta määrälliset havainnot ovat tukemassa laadullista analyysia.

Esitän aineistoni luokittelun seuraavassa alaluvussa (1.3.1.). Olen ryhmitellyt aineistoa kahdella eri tavalla, joista ensin esitän verbien perusteella tekemäni jaon. Tätä jaotetta hyödynnän työni päälukujen alaluvuissa. Aineistoni pääluvut menevät MULLA-

konstruktion funktionaalisessa vastineessa esiintyvien sijamuotojen mukaan. Näitä esittelen heti verbien perusteella tekemäni jaon jälkeen. Päättäessä teen vielä yhteenvetoa MULLA-konstruktion kaikista funktioista. Tämän luvun toisessa alaluvussa (1.3.2.) käsitelen aiheeni rajaamiseen vaikuttaneita seikkoja.

1.3.1. Tutkimusaineiston luokittelu

Aineistoni koostuu 300 tapauksesta, jotka olen luokitellut kahdella eri tavalla. Ensinnäkin olen jakanut tapaukset konstruktiossa ilmenevän predikaattiverbin perusteella erilaisiin ryhmiin, sillä huomasin MULLA-konstruktion käyttäytyvän hyvin samalla tavalla saman verbin yhteydessä. Lisäksi verbi on keskeinen osa lausetta. Se asettaa semanttisia rajoituksia täydenteilleen, mikä vaikuttaa myös esimerkiksi adessiivijäsenen semanttiseen tulkintaan. Verbi voi siis vaikuttaa siihenkin, tulkintaanko MULLA-konstruktio habitiviseksi vai lokatiiviseksi. (P. Leino 2001a: 65.)

Olen eritellyt yleisimmin MULLA-konstruktiossa esiintyvät verbit omiksi ryhmikseen, ja harvemmin esiintyvät samaan ryhmään *muihin verbeihin*. Poikkeuksena tähän on vielä ryhmä, joka sisältää kaikki konstruktiot, joista predikaattiverbi puuttuu. Näitä ryhmiä on yhteensä kuusi, jotka esittelen seuraavaksi. Määrälliset osuudet esittelen taulukossa 1.

1. MENNÄ (*Mulla **meni** hajujaisti aneurysman takia!*),
2. KÄYDÄ (*joo, mulla **kävi** sama homma*),
3. TULLA (*Mulla **tuli** heti mieleen, joten olen siis älykäs*),
4. OLLA (*Mulla **on** tosi vaikeeta tehdä mitään*),
5. verbittömät (*mul vähä sama tilanne*) sekä
6. muut verbit (*Mulla löytyy kaksi ihanaa tytärtä*).

TAULUKKO 1. MULLA-konstruktio verbeittäin.

MENNÄ	14	4,7 %
KÄYDÄ	16	5,3 %
TULLA	27	9 %
OLLA	72	24 %
verbittömät	21	7 %
muut verbit	150	50 %
yhteensä:	300	100 %

Toinen aineistoni jakamistapa perustuu siihen, miten yleiskielessä sama asiointi kuvataisiin jonkun toisen rakenteen avulla. Teemapaikkaisen adessiivisijaisen adverbiaalinen asema esiintyy siis jokin toinen sijamuoto tai lauseenjäsen. Tässä tapauksessa kategorioita on viisi, ja olen johtanut ne aineistoni pohjalta.

1. genetiivi (***Mulla** soi biisit päässä tosi usein vrt. **Minun** päässäni soivat biisit tosi usein*)
2. partitiivi (***Mulla** ei väsyä vrt. **Minua** ei väsyä*)
3. ablatiivi (***mul** leikattiin joskus 13v kolesteatooma vrt. **minulta** leikattiin – – kolesteatooma*)
4. allatiivi (***Mulla** on vielä siunaantunut lapsellinen ääni, joka ei auta asiaa vrt. **Minulle** on siunaantunut lapsellinen ääni – –*) ja
5. muut (***Mulla** kävi vieraita eilen ja toivat donitseja mukanaan vrt. **Minun luonani** kävi vieraita eilen – –*).

Kategorioiden idea on, että esimerkiksi ensimmäisen ryhmän, eli genetiivin kohdalla esittämäni lauseen MULLA-konstruktion tilalle voisi suhteellisen helposti vaihtaa yleiskielisen ilmauksen *Minun päässäni soivat biisit tosi usein*, kuten olen merkinnyt sulkeisiin. On kuitenkin selvää, että tällainen muutos aiheuttaa muutoksen paitsi lauserakenteeseen myös sen merkitykseen (ks. myös edellinen luku). Kolmannen ryhmän ablatiiviesimerkille on helpompi löytää funktionaalinen vastine, sillä sellainen löytyy oitis sanakirjasta. Kyseinen konstruktio ilmaistaan yleiskielessä vakiintuneesti erosijaisella

adverbiaalilla: *Minulta leikattiin kolesteatooma* (vrt. *Häneltä leikattiin sappikivet* KS 2018 s.v. *leikata*.).

Viides kategoria *muut* sisältää erityisesti sellaisia tapauksia, joille ei löydy yksiselitteistä yleiskieleen vakiintunutta vastinetta. Tässä esitetyn esimerkin MULLA-konstruktion voisi luontevasti ilmaista myös sanaparilla *minun luonani* (*kävi vieraita eilen –*), mutta aineistossani on sellaisiakin tapauksia, joissa tilanne ei ole näin yksinkertainen. Osa tämän kategorian tapauksista voisi mahdollisesti sijoittaa myös muiden neljän kategorian piiriin, mutta rajat ovat häilyvät. Siispä pohdin tämän ryhmän tapauksia muiden neljän kategorian tapausten yhteydessä ikään kuin kontrastoiden, ja vielä lopussa omassa luvussaan (luku 7). Kategorioiden määrälliset osuudet esittelen taulukossa 2.

TAULUKKO 2. MULLA-konstruktio sen funktionaalisessa vastineessa esiintyvän rakenteen sijamuodon mukaan.

genetiivi	46	15,3 %
partitiivi	11	3,7 %
ablatiivi	49	16,3 %
allatiivi	50	16,7 %
muut	144	48 %
yhteensä:	300	100 %

1.3.2. Tutkimusaiheen rajaaminen

Tutkimukseni aineiston valinta perustuu tiettyihin rajauksiin. Ensinnäkin olen jättänyt tutkimatta yleiskielen yksikön ensimmäisen persoonan pronominin adessiivin *minulla*, sillä tutkimani ilmiö on täysin puhekielinen. Valintaani puoltaa se, että kokeiltuani aineistohakua Suomi24-keskustelupalvelun korpuksessa hakulausekkeella [minulla] sain tuloksia yhteensä 484 675, mikä on yli puolet vähemmän kuin [mulla]-hakulausekkeen tuloksia. Toiseksi olen jättänyt huomioimatta sellaisia puhekielisiä ensimmäisen persoonan pronomineja, jotka esiintyvät vain osassa Suomea. Esimerkiksi pronominia *mie*

käytetään lähinnä vain Peräpohjolassa ja Kaakkois-Suomessa, joten se rajaa käyttäjäkuntaa liikaa alueittain (Kettunen 1999: kartta 112).

Tutkimaani ilmiötä on havaittu jonkin verran myös monikon ensimmäisen persoonan adessiivimuodossa *meillä* ja sen puhekielisten varianttien yhteydessä. Murteellinen pronomini *meit(t)i* on yksi tällainen:

”Monikon pronominiin variantteja *meit(t)i*-, *teit(t)i*-, *heit(t)i*- esiintyy suurimassa osassa hämäläisiä ja osassa lounaisia murteita, esim. *Tulin teittii kattomaan* (Somero, SMS); *Mää jo tälle meitin Aksulle sanoin että pistäs tohon pihaan mainoksen –.*” (VISK 2008 § 100.)

Ikola (1989: 258) on tehnyt havainnon subjektinomaisesta *meiti*-pronominista tutkiesaan hämäläismurteita: – – *meitill-ei "pitännyn 'niim paljon 'tarvita [[tehdä kykkäitä]]*. (*Asi 1964 LA 150*). Tässä adessiivia käytetään yleiskielen genetiivin sijasta (vrt. ’meidän ei pitänyt’). Jätän kuitenkin monikon ensimmäisen persoonan pronominit tässä tutkielmassa tarkastelematta, sillä haluan pitää fokuksen yksikön ensimmäisessä persoonassa.

2. TEORIATAUSTA

2.1. Aiempi tutkimus

MULLA-konstruktioita ei ole aiemmin tutkittu. Muutamat kognitiivisen semantiikan alan tutkimukset esimerkiksi paikallissijoista ja adverbiaaleista kuitenkin sivuavat aihetta jonkin verran, mutta eivät varsinaisesti keskity sen analysoimiseen. Jos *mulla*-adessiivista on tehty havaintoja, ne liittyvät yleensä yksinomaan omistuslauseisiin. Muutamia tärkeitä suunnannäyttäjiä tutkielmalleni kuitenkin on, ja esittelen ne seuraavaksi.

Lari Kotilainen (1999) tutkii pro gradu -tutkielmassaan *Ihminen paikkana. Henkilöviitteisten paikallissijailmausten semantiikkaa* paikallissijaisia henkilöviitteisiä ilmauksia. Hänen perusaineistonaan on vuoden 1994 YO-aineita Helsingin yliopiston suomen kielen laitoksen korpukselta. Hänen työnsä pohjautuu kognitiiviseen kielentutkimukseen. Kotilainen selvittää, milloin ihmiseen viitattaessa käytetään ulkopaikallissijaa ja milloin sisäpaikallissijaa. Ihminen osoittautuu monitahoiseksi paikaksi, sillä paikallissijojen konkreettisin käyttö on ennen muuta spatiaalista. (Kotilainen 1999: 100–101.) Ihminen on selvästi persoonaisempi silloin, kun hänet on ilmaistu ulkopaikallissijalla. Hän on kykenevämpi toimimaan, esimerkiksi ajattelemaan ja kontrolloimaan. Sisäpaikallissijoilla puolestaan viitataan ihmisen ruumiiseen ja muihin tapauksiin, joita hän ei itse pysty kontrolloimaan, esimerkiksi – – ja jottei **bakteerit** kulkeutuisi **ihmisestä toiseen**. (Kotilainen 1999: 29, 107.)

Oman työni kannalta erityisen mielenkiintoisia ovat Kotilaisen havainnot adessiivista lauseadverbialina – eikä siis omistusrakenteen osana. Otetaan esimerkiksi Kotilaisen (1999: 94) aineistosta poimittu virke (92d): **Minulla** tulisi varmasti ikävä vettä, jos en näkisi sitä koko ajan ympärilläni, mutta ymmärrätkö sittenkään, mitä kaikkea se meille antaa? Hänen mukaansa alun adessiiviadverbialin voisi korvata allatiiviadverbialilla, jolloin esimerkissä kyse olisi joka tapauksessa omistamisesta. Omistamisen voi hahmottaa myös Kotilaisen (1999: 94) toisesta aineistoesimerkistä (92c) *Pianonsoittoni takia ystäväni jäivät hieman taka-alalle, koska minulla ei riittänyt heille aikaa*, joka muistuttaa omistusrakennetta *minulla ei ole riittävästi aikaa*. Valitettavasti Kotilaisen aineistossa lauseadverbialitapaukset jäivät kovin vähäisiksi, sillä niitä on vain 32, kun omistus-

rakennetapauksia on 226. Tämä selittynee aineiston luonteen perusteella, sillä YO-aineissa ei käytetä puhekieltä.

Tuomas Huumo on tarkastellut adessiivin funktioita muun muassa väitöskirjassaan (1997) *Lokatiivit lauseen semanttisessa tulkinnassa. Ajan, omistajan, paikan ja tilan adverbiaalien keskinäiset suhteet suomen kielessä* sekä hänen ja Jari Perkon kirjoittamassa *Virittäjän* artikkelissa (1993) Eksistentiaalilause lokaalisuuden ilmaisijana. Huumo ja Perko (1993) tarkastelevat kognitiivisesta näkökulmasta eksistentiaalilauseiden informaatorakennetta ja e-lauseita predikaatioina erilaisten tilojen sisällöistä. Tutkielmani kannalta kiinnostavaa on artikkelissa esille nouseva erityisongelma, missä lauseenalkuisena elementtinä habitiivista tilaa ilmaiseva adverbiaali muodostaakin lokaalisen tilan. Habitiivisuus siis muodostaa kehyksen, joka sisältää upotetun, lokaalisen tilan, esimerkiksi *Penalla on verkot vesillä*. Näin habitiivinen adverbiaali toimii periaatteessa samoin kuin lokaalinenkin. (Huumo & Perko 1993: 390–393.) Lauseessa *Minulla oli juuri Pekan paidat ulkona kuivumassa, kun alkoi sataa!* habitiivi *minulla* ei kata Pekan paitoja, vaan asiointilan, että ne ovat ulkona. Koko tämä asiointila on puhujan itsensä aiheuttama ja siksi kokonaisuutena hänen habitiivisessa kentässään. (Huumo & Perko 1993: 390, 393.)

Huumon (1997) väitöskirja koostuu seitsemästä artikkelista, jotka käsittelevät *tila-adverbiaalien* semantiikkaa. Ensimmäinen artikkeli ”Paikallissijan kieliopillistuminen datiivi–genetiivin funktioon: Uralilaisen *n*-sijan ja itämerensuomalaisen adessiivin kehityksen vertailua” käsittelee nimensä mukaisesti adessiivin ja genetiivin historiaa. Tätä artikkelia hyödynnän lähteenäni luvussa 3.1. Toinen artikkeli ”*Ongella Elmeri huitaisi Anselmia ongella*: Lauseaseman vaikutuksesta eräiden adverbiaalityyppien tulkintaan” on tutkielmani kannalta tärkein. Aluksi Huumo (1997) tarkastelee artikkelissaan paikallissija-adverbiaalien merkitystulkinnan vaihtelua niiden lauseaseman mukaan. Pääpaino on lauseenalkuisissa paikan adverbiaaleissa, jotka voivat saada erikoistulkinnan. Hän nimittää ilmiötä adverbiaalien abstraktistumiseksi, joka koskee nimenomaan lauseenalkuisia adverbiaaleja.

Väitöskirjansa toisen artikkelin loppuosassa Huumo (1997) käsittelee adessiivimuotoisten habitiivisten ja instrumentaalisten adverbiaalien kehysadverbiaalimaisia funktioita. Tämä on jatkumoa Huumon ja Perkon (1993) käsittelemään aiheeseen. Huumon

(1997:14) mukaan habitiivinen suhde voi kytkeytyä yksittäisen olion sijasta kokonaiseen relaatioon, kuten lauseessa *Jukalla juoksee pikku-ukot seinillä, kun hän on humalassa*. On myös mahdollista, että omistussuhde vallitsee habitiiviadverbiaalin ja omistusrakenteeseen upotetun kompleksisen predikaation osallistujien välillä, esimerkiksi *Pekalla söi kissa kanarialinnun* 'Pekan kissa söi Pekan kanarialinnun'. Näitä irrallistuvia habitiivisia määritteitä Huumo (1997: 114) vertaa topiikkikielten **topiikkirakenteisiin**. Huumon (1997: 116) mukaan habitiivit näyttävätkin omaksuneen ainakin jonkinlaisen topiikkifunktion erityisesti lauseenalkuisina esiintyessään.

Paavo Pulkkinen (1963) on tehnyt varsin kattavan katsauksen adessiivista suomen murteissa ja kirjakielessä *Virittäjän* artikkelissaan Havaintoja adessiivin käytöstä. Hän kertoo siinä harvinaisehkoista adessiivitapauksista, joita löytyy erityisesti ”kansankielestä” ja sitä myötäilevästä kirjoitetusta kielestä. Hän mainitsee sekä genetiivin että ablatiivin funktiossa esiintyviä tapauksia Kemin murteesta, kuten *mulla jäi tänne lakki ja jalkapa mulla puutu*. (Pulkkinen 1963: 327.) Adessiivia ablatiivin funktiossa esiintyy myös Pohjois-Suomesta kotoisin olevilla kirjailijoilla, esimerkiksi Kalle Päätälöllä *Minulla se [kirves] lipsahti kiveen kun halkoja hakkasin, sanoi Elma* teoksessaan *Koillismaa* (Pulkkinen 1963: 328).

Pulkkinen (1963: 329) mukaan adessiivia käytetään pohjoismurteissa myös allatiivin sijasta. Esimerkiksi oululaislähtöinen Paavo Rintala kirjoittaa teoksessaan *Sissiluutnantti: Eihän mullakaan mene [viina] koskaan päähän* (Pulkkinen 1963: 329). Kiinnostava on lisäksi Pulkkinen esittämä kategoria, missä ulkopaikallissijoja käytetään yleisesti ilmaisemaan ”jonkun perhettä ja huostaa tai osallisuutta jossakin”. Hän viittaa Setälän (1952) lauseoppiin, mistä ovat myös esimerkit: *Kävitkö eilen Kalisella?* ja *Tyttö palvelee meillä*. Pulkkinen viittaa lisäksi Penttilään (1957), joka toteaa kieliopissaan kyseisen tapauksen olevan sama kuin mitä genetiivin ja *luona*-postposition avulla ilmaistaan. (Pulkkinen 1963: 331.)

2.2. Kognitiivinen semantiikka

Kognitiivinen semantiikka kuuluu kognitiivisen kielitieteen suuntaukseen. Ronald Langackerin kehittämä kognitiivisen kieliopin kuvausmalli on yksi kognitiivisen kielitieteen

peruspilareista (Onikki-Rantajääskö 2010: 41). Se on tällä hetkellä vallitsevista kognitiivisista kielenkuvausmalleista pisimmälle kehittynyt ja kokonaisvaltaisin. Sen tavoitteena on tuottaa systemaattinen ja terminologialtaan omanlaisensa esitys kuvattavan kielen rakenteesta. (Huumo 1997: 35.) Langacker esittelee kuvausmallinsa teoksissaan *Foundations of Cognitive Grammar I ja II* (1987, 1991).

Kognitiivinen kielitiede nostaa kielen keskiöön **merkityksen**. Merkitys nähdään subjektiivisena ilmiönä, sillä puhuja aina valitsee itse kielellisen ilmaisun asiointilaa kuvaamaan. Hän itse ratkaisee, mitä osatekijöitä hän asiasta kielentää ja millaiseksi hän asiointilan haluaa hahmottaa. (Huumo 1997: 34; Langacker 1987: 12.) Kieli itsessään on symbolinen ja siksi merkityksellinen (Langacker 1987: 12). Lisäksi kognitiivinen kielioppi on kielinäkemykseltään **käyttöpohjainen**. Puhujalla on kyky tehdä yleistyksiä valmiiden mallien pohjalta, ja siten tuottaa uusia ilmauksia. Voidaan siis sanoa kielenkäytön olevan dynaamista ongelmanratkaisua. (Onikki-Rantajääskö 2010: 50; Langacker 1987: 46.)

Kognitiivisen kieliopin mukaan kieltä ja kielellistä merkitystä on mielekästä tarkastella ihmismielen toimintana. Niitä ei tulisi erottaa ihmisen kognitiosta ja kulttuurista. Kielellistä merkitystä ei myöskään tulisi rajata erilleen maailmantiedosta, mitä kutsutaan **ensyklopedisuudeksi**. (Onikki-Rantajääskö 2010: 47–48; Langacker 1987: 153–154.) Sivonen (2005: 33) havainnollistaa tätä muun muassa esimerkkilauseellaan *Salakuljettajat kiertelivät tulliveneitä*, missä esiintyy polyseeminen *kierrellä*-verbi. Lausetta tulkittaessa ensyklopedinen tieto *salakuljettajista* ratkaisee sen merkityksen: luontevimman tulkinnan mukaan salakuljettajat välttelivät tulliveneitä, sillä salakuljettajien toiminta on laitonta. Periaatteessa esimerkki on kuitenkin mahdollista tulkita myös niin, että salakuljettajat kiertelivät tulliveneitä tarkoituksella esimerkiksi selvittäen niiden varustusta. (Sivonen 2005: 33.) Perinteisestä semantiikasta poiketen kielellinen merkitys on siis loppujen lopuksi tulkittavissa vain puhujan maailmantiedon muodostamaa taustaa vasten (Onikki-Rantajääskö 2010: 47–48). Yksi kognitiivisen kieliopin periaatteita on myös joustavuus, joka pyrkii kumoamaan perinteisiä kielitieteellisiä vastakkainasetteluita. Tämä tarkoittaa kielellisten luokkien järjestämistä samankaltaisuussuhteiden avulla, eikä rajaamalla luokkia välttämättömillä ehdoilla. (Onikki-Rantajääskö 2010: 49; Huumo 1997: 34–35.)

Kognitiivisessa kieliopissa semanttiset rakenteet kuvataan **predikaatioina**. Niillä tarkoitetaan uutta tai vakiintunutta kielellisen ilmauksen kuvausta. Kielen yksiköt ovat kontekstisidonnaisia, joten predikaatio kuvataan suhteessa yhteen tai useampaan kognitiiviseen alueeseen. Predikaatio hahmottaa tällaiseen kontekstiin jonkin entiteetin, joka tarkoittaa oliota tai relaatiota. **Olio** on rajattu ala jollain kognitiivisella alueella, ja **relaatio** puolestaan kuvaa entiteettien välisiä suhteita. Relaation hahmo muodostuu kahdesta tai useammasta entiteetistä. Esimerkiksi kaksi oliota, *kissa* ja *matto*, voivat muodostaa ilmauksen *kissa matolla*. Tässä sijapääte *-lla* esittää relaation, sillä se kytkee oliot yhteen. (P. Leino 1993: 72–73.)

2.3. Konstruktiokielioppi

Konstruktiokieliopin johtohahmoja on Adele Goldberg, joka nousi maailmanmaineeseen vuonna 1995 klassikkoteoksellaan *Constructions: A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. Konstruktiokieliopin mukaan kielioppi koostuu toisiinsa liittyvistä konstruktioista. Kielenkuvaus kokonaisuudessaan muodostuu siis konstruktioiden kuvauksesta. Sekä sanat että laajat lauseet voivat olla konstruktioita, jotka yhdistävät aina muodon ja merkityksen. (Goldberg 1998: 205.)

Konstruktioit ovat tyypillisesti kieleen vakiintuneita malleja tai kokonaisuuksia, joissa ainakin jokin osa vaihtelee. Vaihtuvaa osaa ei ole ennalta määrätty, mutta kielenpuhujalla on jonkinlainen käsitys siitä, millaiset kielenaineokset kohtaan sopivat (J. Leino 2010: 74). Tutkimassani MULLA-konstruktiossa *mulla* on siis konstruktion ainut pysyvä osa, ja kaikki muut sen osat voivat vaihdella.

Kognitiivisen kieliopin tapaan konstruktiokieliopille on yhtä lailla ominaista käyttöpohjaisuus: konstruktioit opitaan tekemällä yleistyksiä aiemmin kuulluista ilmaisumalleista. (J. Leino 2010: 81.) Toinen kielioppeja yhdistävä lähtökohta on näkemys, ettei synonymiaa ole (Goldberg 1995: 67–69). Siispä muutos muodossa aiheuttaa muutoksen myös merkityksessä.

Konstruktion määritelmä on herättänyt paljon keskustelua konstruktiokieliopin piirissä. Goldberg on määritellyt konstruktion alun perin seuraavalla tavalla:

C on konstruktio jos ja vain jos C on sellainen muodon ja merkityksen yhteenliittymä <Fi, Si>, jossa jokin Fi:n tai Si:n piirre ei ole suoraan ennustettavissa C:n rakenneosista tai muista muualla määritellyistä konstruktioista. (J. Leinon 2010: 91 suomentamana Goldberg 1995: 4.)

Goldbergia kritisoitiin muun muassa siitä, miten määritelmä jättää syrjään semanttista merkitystä laajemman merkityskäsityksen (J. Leino 2010: 91). Hän hioikin määritelmää hieman jo muutama vuosi myöhemmin ilmestyneeseen artikkeliinsa (Goldberg 1998), missä ”merkitys” vaihtui ”funktioksi”. Määritelmä kuitenkin jatkoi kehittymistään, ja sai myöhemmin väljemmän muodon:

Mikä tahansa kielellinen kokonaisuus katsotaan konstruktioiksi, kunhan jokin sen muodon tai funktion piirre ei ole suoraan ennustettavissa sen rakenneosista tai muista konstruktioista, joiden on todettu olevan olemassa. Lisäksi kokonaisuudet tallennetaan konstruktioina, vaikka ne olisivatkin täysin ennustettavissa, mikäli ne esiintyvät riittävän tiheästi. (J. Leinon 2010: 94 suomentamana Goldberg 2006: 5.)

Tässä konstruktion määritelmässä on edelleen kyse muodon ja merkityksen⁴ yhteenliittymistä, mutta ei-ennustettavuutta ei enää edellytetä, vaan tilalla on vaatimus vakiintuneisuudesta. Kotilainen (2007: 16) onkin suomentanut tämän määritelmän (Goldberg 2006: 3) konstruktioista vielä ytimekkäämmin: ”konstruktio on vakiintunut muodon ja merkityksen yhdistelmä”. Tässä vaiheessa konstruktion määritelmä on jo osittain sama kuin Langackerin kognitiivisen kieliopin määritelmä kielenyksikölle (Kotilainen & Herlin 2012: 17):

(kielen)yksikkö = Kognitiivinen rakenne, jonka puhuja hallitsee siinä määrin, että kykenee käyttämään sitä pitkälti automaattisesti, ilman että tämän tarvitsee kiinnittää huomiota sen yksittäisiin osiin tai niiden järjestykseen. Yksikkö on tarpeeksi hyvin vakiintunut aktivoituakseen käyttöön yhtenäisenä kokonaisuutena, toisin sanoen toteutuakseen kokonaisuudessaan enemmän tai vähemmän automaattisesti tultuaan kielenkäytössä esiin. (J. Leinon 2010: 93 suomentamana Langacker 1987: 494.)

Langackerin (1987: 57–58) mukaan kognitiivinen kielioppi on konventionaalisten kielellisten yksikköjen järjestynyt luettelo. Tutkielmassani en puhu kuitenkaan kielenyksiköistä, vaan ainoastaan konstruktioista. Konstruktion käsitteen rinnalla tulee käyttää myös konkreettista kielellistä ilmausta tarkoittavaa termiä, sillä termi konstruktio viittaa

⁴ Nojaan omassa tutkimuksessani Kotilaisen (2007: 16) periaatteeseen, jonka mukaan ”merkityksen” nimittäminen ”funktioksi” on tarpeetonta, sillä käsitteiden ajatus on joka tapauksessa sama.

abstraktiin rakenteeseen. Tutkijat (ks. näistä lisää esim. Västi 2012: 43) ovat käyttäneet tässä yhteydessä kahta eri termiä, konstruktia (*construct*) ja toteutumaa (*instance* tai *elaboration*). Itse käytän jälkimmäistä, sillä se on kieliasultaan kotoisampi ja vakiintuneempi suomessa. Tutkin siis MULLA-konstruktion toteutumia.

Tutkielmani pohjautuu konstruktiokielioppiin siltä osin, miten Goldberg on sen esitellyt. En käsittele tai hyödynnä muita konstruktiokieliopin suuntauksia, vaikka niistäkin osa tunnetaan tutkielmani toisen teoreettisen viitekehyksen, kognitiivisen kielitieteen, haaran. Valintaani puoltaa vielä se, että Goldberg (2006: 213–215) lukee edustamansa suuntauksen **kognitiiviseksi konstruktiokieliopiksi**, ja kaiken kaikkiaan hänen ajatuksensa sopivat tutkielmaani yhdessä Langackerin kognitiivisen kieliopin kanssa. Myös Langacker itse puhuu kognitiivisesta konstruktiokieliopista. Hänen mukaansa suuntauksilla, siis kognitiivisella kieliopilla ja kognitiivisella konstruktiokieliopilla, on paljon yhteistä, vaikka eroavaisuuksiakin löytyy. (Langacker 2007: 167–168.) Tosin eroavaisuudet ovat Langackerin (2007: 174) mielestä jopa vähemmän merkittäviä kuin Goldberg on antanut ymmärtää.

2.4. Possessiiviset konstruktiot

Possessiivisella konstruktiolla voidaan tarkoittaa laajasti kaikkia possessiivista merkitystä kantavia rakenteita (Jaakola 2004: 24). Langacker (1999: 174–175) kuvailee possessiivisella konstruktiolla lähinnä sellaisia substantiivilausekkeita, joiden skemaattisena merkityksenä on tarkennefunktio: ”When I speak of possessives as a basic and universal linguistic category, I am referring most specifically to determiner constructions (*my watch, her cousin*)”. Olennaista määritelmässä on kuitenkin se, että possessiiviset konstruktiot eivät rajoitu omistuksen tai sen lähimerkityksen ilmauksiin, vaan ne ilmaisevat possessiivisten suhteiden lisäksi muutakin. (Ks. myös Jaakola 2004: 24.)

Universaalisti possessiivisten konstruktioiden tehtävä on ilmaista omistuksen lisäksi osan ja kokonaisuuden välistä suhdetta (Jaakola 2004: 25). Possessiiviset ilmaukset jaetaan yleensä kahtia **erottamattoman (*inalienable*) omistuksen** ilmauksiin ja **luovutettavan (*alienable*) omistuksen** ilmauksiin (myös: *eroamaton* ja *eroava omistus*, ks. Inaba 2015: 22). Luovutettava omistus tarkoittaa sosiaaliseen sopimukseen perustuvaa hal-

lussaoloa eli omistusta (*Sorsalla on asunto Merihaassa*) tai muuta väliaikaista hallussaoloa (*Kiekko on Kurrilla*) (Nikanne 1990: 183). Kyseessä on täten erityisen kulttuurisidonnainen kategoria (Jaakola 2004: 25). Erottamaton omistus on puolestaan lähinnä inherenttiä: esimerkiksi lauseessa *Pojalla on pitkät kädet* kädet ovat olennainen osa poikaa. Myös lause *Lumikilla on keuhkotauti* ilmaisee erottamatonta omistusta, vaikka keuhkotautia ei voidakaan pitää olennaisena osana Lumikkia. Hän ei kuitenkaan pääse siitä eroon silloin kun tahtois. (Nikanne 1990: 183–184.)

Huumo (1997: 115) käyttää termejä **varsinainen omistussuhde** ja **väljempi hallussuolosuhde**. Kun adessiivia käytetään normaalisti omistuslauseessa, puhutaan varsinaisesta omistussuhteesta, esimerkiksi *Pekalla on auto* (Huumo 1997: 115). Väljempi hallussuolosuhde syntyy, kun adessiivia käytetään esimerkiksi mahdollisen genetiivin sijasta: *Pekalla on auto tallissa* (Huumo 1997: 115). Tässä ei siis ole varmaa, onko auto Pekan (*Pekan auto on tallissa*), talli Pekan (*Pekan auto on Pekan tallissa*) vai onko kyse pelkästä hallussuolosta.

Toisen tutkimuskysymykseni mukaan on tarpeellista ottaa esille vielä toinen näkökulma asiaan, ja vertailla elollistarkoitteisen adessiivin lokatiivista ja habitiivista käyttöä. Esimerkiksi lauseessa *Pekalla on aina sotkuista* kyse on **lokatiivista**, missä *Pekalla* tarkoittaa 'Pekan luona'. Lause *Pekalla on kaksi autoa* on **habitiivinen**, sillä se kuvaa Pekan omistussuhdetta olioihin (*autoihin*). Rajatapaus on esimerkiksi lause *Pekalla kotiapulainen pesee astiat*, missä sekä lokatiivi (*Pekan koti*) että habitiivi (*Pekan kotiapulainen, Pekan astiat*) on mahdollinen. Jos kyseessä on habitiivinen suhde, asiointila voi vallita muuallakin kuin Pekan kotona. (Huumo 1997: 115–116.)

2.5. Käsitteitä

Habitiiviadverbiaali-termi on lähtöisin Paavo Sirolta (1964: 33–34), ja se määritellään *Iso suomen kieliopissa* nykyään näin:

”HABITIIVIADVERBIAALI on tyypillisesti omistuslauseen adessiivisijainen lauseke, jonka tarkoite on tavallisimmin elollinen olento tai omistamiseen tai hallussa pitämiseen kykenevänä esitetty entiteetti: *Minulla ~ firmalla on auto*. Tässä rakenteessa habitiiviadverbiaali on lausetyypin edellyttämä täydennys. Habitiivinen ad-

verbiaali esiintyy myös lauseissa, jotka tarkoittavat tilassa olemista tai muuta kokijana olemista, esim. *Hänellä oli asiat hyvin*; *Minulla on hyvä olla*; *Meillä ei ole mitään valittamista*.” (VISK 2008 § 986.)

Habitiivinen adverbiaali voi siis esiintyä muissakin kuin omistuslauseissa. Sitä esiintyy ainakin silloin, kun lauseella tarkoitetaan tilassa olemista tai muuta kokijana olemista, esimerkiksi: — *mulla menee hermot kohta tässä jo* (VISK 2008 § 986). *Iso suomen kielioppi* on huomionnut myös sen, miten omistuslausetta muistuttaa sellainen intransitiivilause, josta *olla*-verbi puuttuu ja jossa teemana on habitiivinen NP: esimerkiksi *Minulla lähtee juna ~ alkaa loma* (VISK 2008 § 897).

Lokatiiviadverbiaali ei merkitykseltään jyrkästi eroa habitiiviadverbiaalista, sillä molemmilla kuvataan kahden entiteetin suhdetta, jossa toinen sijoittuu tai kuuluu toisen piiriin (VISK 2008 § 1247). Lokatiivisessa ilmauksessa entiteetti kuitenkin sijaitsee tyypillisesti jossakin paikassa, esimerkiksi *Miksi Helsingissä on niin paljon asianajajia ja Lapissa poroja?* (VISK 2008 § 1247). Yleensä sisäpaikallissijainen lauseke tulkitaan lokatiiviseksi ja ulkopaikallissijainen habitiiviseksi (VISK § 987):

LOKATIIVINEN

Anttilassa on hyviä tarjouksia.

Oulussa on aineita keskukseksi.

Maijassa on omat hyvät puolensa.

Pankkiin siirrettiin rahaa.

HABITIIVINEN

Anttilalla on etulyöntiasema.

Oululla on mukana viisi joukkuetta.

Maijalla on hyviä kysymyksiä.

Pankille siirrettiin rahaa.

Kyseinen jako on kuitenkin yleistys, ja varsinkin henkilöviitteisen adverbiaalini voi monissa erottamattoman omistuksen tapauksissa käsittää sekä lokatiiviksi että habitiiviksi. Esimerkiksi ilmaus *isällä* on habitiivis-lokatiivinen, sillä se voi olla joko lokatiivi ’isän luona’ tai habitiivi ’isän omistuksessa’ (Huumo 1997: 70). Lause voi myös sisältää sekä habitiivi- että lokatiiviadverbiaalini. Jos teemana on habitiiviadverbiaali, lokatiivi on tavallisesti predikaatin jäljessä: *Minulla on täällä niin hyvä olla*; *Minulla on tällä hetkellä neljäkymmentä nuorta asuntolassa*, —. Jos taas lokatiivi on lauseen teemapaikalla, tulee habitiivinen adverbiaali yleensä heti tämän jälkeen: *Suomessa meillä on onneksi vielä hyvin koulutetut opettajat kaikissa osissa maata* —. (VISK 2008 § 987.)

Lauseen informaattiorakenne käsittää lauseen jakautumisen **teemaan** ja **reemaan** (VISK 2008 § 1370). Lauseen teemapaikalle on mahdollista sijoittaa monenlaisia jäseniä, jotka *Iso suomen kielioppi* (2008) esittää seuraavasti:

ASETELMA 171: Teema-alkuiset lauseet ja teeman tyyppi.

TEEMAN TYYPPI	TEEMA	REEMA (LOPPUKENTTÄ)
Subjekti	Arviointi	on ajankohtainen asia.
	Meidän	pitää arvioida itseämme.
	Vieraita	tulee viisi.
Lauseen muu ensisijainen täydennys	Vierailla	on jo kiire.
	Maineesta	tulee helposti rasite.
Muu laajennus, lause subjektiton	Arviointia	pelätään suotta.
	Tuloksiin	pitää kiinnittää enemmän huomiota.
	Ulkona	hämärtää.
Muu laajennus, subjekti loppukentässä	Arvioinnin	suorittaa erityinen työryhmä.
	Yhtä tärkeätä	ovat monet muut tekijät.
	Tehtävään	soveltuvat parhaiten palveluskoirarodut.
Paikanpitäjä	Se	on turha enää valittaa.
	Sitä	voi istua vaikka tuntikausia koneen ääressä.

(VISK 2008 § 1372.)

Teemapaikalla sijaitsee lauseen puheenaihe, joka on kontekstin perusteella tiedettävissä tai pääteltävissä. Teemapaiikka sijaitsee useimmiten lauseen alussa. Reema (myös *loppukenttä*) puolestaan tulee teeman jälkeen, ja se lisää jotakin lauseen temaattiseen osaan. (VISK 2008 § 1370.) Tutkimani *mulla* sijoittuu aina lauseen teemapaikalle.

Ennen teemaa on kuitenkin esikenttä, jossa on mahdollista sijaita jokin objekti, muu täydennys tai määrite (VISK 2008 § 1379). Esimerkki on aineistostani:

ESIKENTTÄ	TEEMA	REEMA
<i>Henkilökohtaisesti</i>	<i>mulla</i>	<i>tulee tunne, että se on juntti.</i>

3. MULLA-KONSTRUKTIO GENETIIVIN FUNKTIOSSA

3.1. Yleistä genetiivin ja adessiivin suhteesta

Genetiivi on possessiivisessa merkityksessä sekä predikatiivissa (*Tämä kirja on **minun***) että substantiivin etumääritteen sijana (*Nämä ovat **äidin** rahoja*). Genetiivi onkin substantiivin etumääritteen oletusarvoinen sija. Sitä esiintyy eniten juuri tässä tehtävässä ilmaisemassa monia erilaisia kuuluvuussuhteita. Genetiivimääritteen ja substantiivipääsanat omat merkitykset ratkaisevat, miten merkityssuhde lopulta tulkitaan. Subjektin sijana genetiivi voi toimia nesessiivirakenteissa ja infiniittisissä rakenteissa (ks. luku 3.4.). (VISK 2008 § 1232.)

Genetiivin historia ulottuu uralilaiseen kantakieleen asti (Jaakola 2004: 27; Korhonen 1991: 167–168). Genetiivimuodon on oletettu syntyneen kehityksestä *latiivi* > *datiivi* > *genetiivi*. Tämä Korhosen (1991) esittämä hypoteesi on saanut paljon kannatusta.⁵ Sen mukaan siis esimerkiksi henkilöviitteinen *latiivi* *talo on miehelle* olisi kehittynyt ensin *datiiviksi* *talo (on) miehen* ’talo kuuluu miehelle’ ja sen jälkeen *genetiiviksi* *miehen talo* ’talo, joka miehellä on, jonka mies omistaa’. (Ks. myös Jaakola 2004: 27.) Ilmeisesti samankaltainen kehitys on ollut nuoremmalla itämerensuomen adessiivilla, jonka tehtävä on laajentunut lokaalisuuden ilmaisijasta omistuksen ja välineen ilmaisijaksi (Huomo 1997: 59).

Sekä *n*-sijan että adessiivin on oletettu alkuun olleen paikallissijoja ja kehittäneen myöhemmin lokaalisen funktion rinnalle habitiivisen funktion (Huomo 1997: 59). Jos *n*-latiivi on alkujaan levinnyt habitiiviseen käyttöön nimenomaan tulosijana, on sen oletettu ensin toimineen datiivisessa funktiossa. Sittemmin se on kadottanut suuntaisuutensa ja alkanut esiintyä habitiivisijana myös omistuksessa oloa ja omistussuhteen lakkaamisesta ilmaisevissa lauseissa. *n*-sijainen habitiiviadverbiaali voi siis nykysuomessa ilmaista omistussuhteen alkamista (*Eeron tuli nälkä*), omistuksessa oloa (*Tytön on kylmä*) sekä omistussuhteen lakkaamista (*Pojan kuoli isä*). (Huomo 1997: 60.)

⁵ Kyseinen hypoteesi ei kuitenkaan ole ainut laatuaan, ja esimerkiksi Inaba (2015) on hiljattain kyseenalaistanut sen.

n-latiivin tavoin myös adessiivi näyttää olevan menettämässä suuntaoppositiotaan habitiivisessa merkityskentässä. Itämerensuomalaisissa kielissä habitiivista adessiivia käytetään usein ablatiivin ja allatiivin asemasta. Tämä ei ole odotuksenmukaista, sillä ulko-paikallissijat on otettu käyttöön kokonaisuutena, jolloin itämerensuomalaisissa kielissä voisi luulla olevan perussäännön, jonka mukaan adessiivia ei voisi käyttää silloin, kun on selvästi kyse siirtymisestä habitiiviseen tilaan tai sieltä pois. Näin kuitenkin tapahtuu esimerkiksi virossa, jossa ilmaus *Tal suri isa*, olisi suomen yleiskielelle käännettynä *Häneltä kuoli isä*. Tosin puhekielessä esimerkiksi *Sillä kuoli isä* on ihan mahdollinen. Kyse on siis suuntaoppositio katoamisesta, mikä tarkoittaa muista sijoista ja lokaalisesta systeemistä erkaantumista. (Huomo 1997: 60–61.)

Jaakolan (2004: 262) mukaan vanhan datiivigenetiivin funktiota nykysuomessa voi edustaa myös adessiivi, joka konstruoi kokijisuuden selvemmin habitiivisuuden (tilan ”omistamisen”) kautta. Nykysuomen genetiivin edustaman vanhan **n*-suffiksin paikallissijaisuudelle onkin usein todisteena esitetty, että genetiivisijainen sana voidaan korvata paikallissijaisella:

” – **sill-oli sormet täynnä sormuksia** / ka ... mistä vai ja / sitte / ihmiset antoo / kaikkia häyjiä / kloparehia sillen sai sormu ... / **sen oli sormet täynnä sormuksia** (Laih LA 4131 / 207).” (Inaba 1998: 153.)

Inaba (1998: 154) huomauttaa, miten tällainen länsimurteellinen ilmaisu olisikin vaivatta korvattavissa kirjakielisellä lausetyypillä *sen sormet oli täynnä sormuksia*. Tämän kaltaisissa esimerkeissä on tavallista se, ettei genetiivimuotoinen lauseenalkuinen jäsen ilmaise puhdasta omistusta tai hallussapitoa (Inaba 1998: 154).

MULLA-konstruktio esiintyy genetiivin funktiossa aineistossani 46 kertaa, mikä on 15,3 prosenttia kaikista sijamuodoista (ks. taulukko 2). Käsittelen näitä tapauksia seuraavissa alaluvuissa. Luvussa 3.2. käyn läpi aineistoesimerkkieni ryhmää omistuslauseen hahmoisista lauseista, jotka eivät siis ole omistuslauseita, mutta tulevat kuitenkin lähelle niitä. Luku 3.3. on omistettu MULLA-konstruktioille, joka toimii substantiivin etumääritteen funktiossa, mikä onkin genetiiviryhmässä sen yleisin funktio. Luvussa 3.4. käsitteelen nesessiivirakennetta ja lopuksi luvussa 3.5. sellaisia MULLA-konstruktioita, jotka keskittyvät olotilan kuvaamiseen.

3.2. Omistuslauseen hahmoiset lauseet

Vaikka tutkin MULLA-konstruktioita, jotka eivät varsinaisesti ilmaise omistamista, on kuitenkin selvää, että useat tutkimani lauseet saavat possessiivisia piirteitä. Tässä luvussa esittelemäni tapaukset ovat lähimpänä varsinaista omistuslauseetta. Tästä syystä ne tulevat myös lähelle genetiiviä. Vilkunan (2000: 81) mukaan habitiivisella sijakäytöllä on merkityksensä puolesta yhteys genetiiviin. Omistuslauseen hahmoisia lauseita on aineistossani 32, ja käsittelen näitä myös myöhemmin luvussa 7.3.⁶

Omistuslauseet voivat saada valinnaisia jäseniä, mistä syystä ei voida puhua puhtaista omistuslauseista, vaan omistuslauseen hahmoisista lauseista. Niissä on samat pääjäsenet kuin varsinaisessa omistuslauseessa, mutta niiden lisäksi lauseissa esiintyy paikanilmaus. Tämä paikanilmaus voi ilmaista joko omistettavan paikan (1) tai se voi olla predikatiivi (2) tai predikatiiviadverbiaali, joka luonnehtii omistettavaa (3). Samalla paikalla voi esiintyä myös infiniittinen muoto (4) tai adverbi (5). (VISK 2008 § 897.) Esittelen näitä tapauksia aineistoni avulla:

- (1) *Mulla on kaveri töissä Kelalla*
- (2) *kun mul on saarnoja täynnä pää*
- (3) *mul on 9 sutta kaverina*
- (4) *Elii mul olis tavoitteena nyt kesän aikana saada pois 4-6kg*
- (5) *Mulla on tosi lähellä toi ärrän sanominen*

Kuten esimerkistä (1) siis näemme, varsinaiseen omistuslauseeseen *Mulla on kaveri* on lisätty valinnainen paikanilmaus (*töissä*) *Kelalla*. Asian voisi ilmaista myös genetiivillä *minun kaverini on töissä Kelalla*, jolloin sanajärjestystä muuttamalla saadaan lauseelle funktionaalinen vastine. Esimerkin (2) vastine olisi puolestaan *minun pääni on täynnä saarnoja*, jolloin sanajärjestystä täytyy muuttaa vielä enemmän. Lauseesta tulisi outo, jos jompikumpi predikatiivinen osa otettaisiin pois: *?kun mul on saarnoja* tai *?kun mul on täynnä pää*. Sitä vastoin esimerkki (3) toimisi kyllä ilman predikatiiviadverbiaalia, mutta sen merkitys ei vastaa yleisiä käsityksiä lemmikeistä: *mul on 9 sutta*.

⁶ Näitä en kuitenkaan ole laskenut genetiiviryhmään mukaan (taulukko 2), sillä kyseessä on melko moniulotteinen merkitysryhmä.

Esimerkki (4) kuvaa omistuslausetta, missä infinitiivilauseke on omistettavaa tarkoittavan NP:n asemassa. Tällöin lauseessa on pakollinen essiivimuotoinen predikatiiviadverbiaali (vrt. **Mul olis nyt kesän aikana saada pois 4–6 kg*). Tällaiset lauseet eivät ole nollapersoonaisia, vaan infinitiivin subjektiksi tulkitaan lauseessa edellä ollut habitiivinen NP, eli tässä tapauksessa *mul*. (VISK 2008 § 504.) Tämä on poikkeuksellista, sillä kuten olen aiemmin tässä työssä todennut, ei subjektin tulisi taipua kuin kieliopillisissa sijoissa. Paikallissijan nimeäminen subjektiksi vahvistaakin näkemystä, että paikallissijan semanttinen käyttö laajenee, ja sija saavuttaa lopulta kieliopillisen sijan piirteitä (Huomo 1997: 13).

Ison suomen kieliopin (2008 § 897) mukaan omistuslausetta muistuttavat myös sellaiset intransitiivilauseet, joissa on teemana habitiivinen NP (6) ja (7). Esimerkit ovat aineistostani:

- (6) *Mulla tärisee kädet, tai siis oikeastaan sormet*
- (7) *Mulla ei oikein keskittyminen riitä lukemiseen, vähän kerrallaan*

Esimerkit (6) ja (7) poikkeavat ensimmäisiä esimerkkejä hieman selvemmin omistuslauseista erityisesti kopulan puuttumisen vuoksi. Kuten Vilkunakin (2000: 167) toteaa, *mulla* on tämän kaltaisissa intransitiivilauseissa adverbiaalimäärite: sen voi ottaa pois-kin, jos sanajärjestystä muutetaan, esimerkiksi *Kädet tärisee(/tärisevät)* (vrt. esimerkki 6). Hänen mukaansa myös genetiivi on rakenteessa mahdollinen, esimerkiksi *Minun keskittymiseni ei oikein riitä lukemiseen* (vrt. esimerkki 7). Intransitiivisia lauseita pohdin lisää vielä seuraavassa luvussa.

3.3. Substantiivin etumäärite

Suurin osa genetiivikategoriaan luokittelemistani MULLA-konstruktion adessiiveista vastaa genetiivimuotoista substantiivin etumääritettä. Seuraavissa esimerkeissä *mulla* on osa transitiivista lausetta:

- (8) *Mulla mies pettää mua koko ajan*
- (9) *Mulla tuttu asianajaja hoitaa tarvittaessa valituksen*

Esimerkin (8) *mulla* on adverbiaalimäärite. Se toimii irrallisena lisäyksenä lauseen transitiivimuottiin, jossa on subjekti (*mies*), predikaattiverbi (*pettää*) sekä objekti (*mua*). *Mulla* voi vastata genetiivisijaista substantiivin etumääritettä, jolloin siitä tulisi osa lausetta: **Minun** mieheni pettää minua koko ajan. Toisaalta adessiivin voi tulkita kuvaavan puhujan elämässä vallitsevaa tilaa 'minulla on tila, että minun mieheni pettää minua koko ajan' (8). Tulkitsen MULLA-konstruktion siis lokatiiviksi, sillä kyseessä ei ole asiointi, jonka puhuja itse olisi aiheuttanut (vrt. Huumo & Perko 1993: 390, 393.)

Vastaava tilanne on esimerkissä (9), jonka *mulla* voisi yhtä hyvin vastata substantiivin genetiivisijaista etumääritettä: **Minun** tuttu asianajajani hoitaa tarvittaessa valituksen. Tässäkin *mulla* on adverbiaalimäärite. Tässä tapauksessa se on kuitenkin tulkittava enemmän habitiiviksi kuin lokatiiviksi, sillä lause muistuttaa omistuslausetta *Minulla on tuttu asianaja, joka hoitaa tarvittaessa valituksen*.

MULLA-konstruktio voi sijoittua intransitiiviseen lauseeseen, johon sopii myös genetiivi, jos sanajärjestystä muutetaan:

- (10) *Mulla sujui raskausaika oikein hyvin, ei ongelmia.*
 (11) *mul vaihtuu jatkuvasti mielialat.*

Esimerkin (10) funktionaalinen vastine olisi *Minun raskausaikani sujui oikein hyvin, ei ongelmia*, eli *mulla* toimisi taas substantiivin genetiivisijaisen etumääritteen funktiossa. Lauseen sanajärjestystä joudutaan kuitenkin tässä tapauksessa muuttamaan. Tässä tapauksessa *raskausaika* ei voi tarkoittaa muun kuin puhujan itsensä kokemaa raskausaikaa. *Mulla* on lauseessa adverbiaalimäärite, sillä sen voi jättää pois: *raskausaika sujui oikein hyvin*. *Mulla* kuitenkin on olennainen osa lausetta, sillä se korostaa juuri puhujan kokemaa raskausaikaa. Väitteeni tueksi esitän seuraavaksi esimerkkiä (10) ympäröivän kontekstin 1.

KONTEKSTI 1. Esimerkin (10) konteksti.

<äippä79> 10.5.2014 13:48

Olimme suunnitelleet mieheni kanssa perheen perustamista jo jonkin aikaa, onhan mittarissa ikää jo lähemmäs 36. Hyvä aika aloittaa perhe-

elämä. Hiljattain ultrassa selvisi, että meille tulee kaksoset! Tämä oli ensin pieni shokki, mutta hetken siinä asiaa tuumailtuamme iski valtava tunneryöppy ja itkimme molemmat kuin viimeistä päivää. Tämä onnen määrä! ♥

Nyt toivoisin teiltä muilta kaksosten äideiltä kokemuksia odotusajasta ja synnytyksestäkin. Olisi kiva kuulla myös miten elämä tuplien on lähtenyt sujumaan! Työtähän on sitten kaksin verroin, mutta kaikki on varmasti sen arvoista.

Kiitos vastauksista jo etukäteen!

<2 taaperoa> 11.5.2014 22:51

Onnea onnea! :) --

***Mulla sujui raskausaika oikein hyvin, ei ongelmia.** Viihtyivät liiankin hyvin mahassa. --*

<kahdet tuplaset> 25.5.2014 19:25

Hei!

Onnea teille "tuplaonnen" saaneille. --

Itsellämme on kahdet kaksoset. --

Itselläni oli tuossa raskaudessa toksemia eli raskausmyrkytys oireineen, mikä kenties aiheutti ongelman. --

Kontekstista 1 nähdään, että keskustelun aloittaja, nimimerkki *äippä79*, toivoo kaksosten äideiltä kokemuksia odotusajasta, synnytyksestä ja arjesta, sillä hän itse odottaa tällä hetkellä kaksosia. Keskusteluun on vastannut kaksi henkilöä, joista ensimmäinen, nimimerkki *2 taaperoa*, vastaa aloittajalle muun muassa *Mulla sujui raskausaika oikein hyvin, ei ongelmia* (esimerkki 10). Hän viittaa itseensä pronomiinilla *mulla*, mikä on luonteva tapa ilmaista, että 'juuri minun tilanteessani tapahtui näin'. Toinen vastaaja nimimerkillä *kahdet tuplaset* on valinnut toisen tavan viitata omaan kokemukseensa, ja käyttää refleksiivipronominia *itse*: *itsellämme on kahdet kaksoset* ja *itselläni oli tuossa raskaudessa toksemia* -- (tosin näissä on kyse omistuslauseista). Sekä *mulla* että *itsellä(ni/mme)* ovat omaan kokemukseen viittaavia keinoja, jotka keskustelijat tarvitsevat puheenvuoroonsa. Ne saavat tulkintani mukaan lokatiivisia piirteitä, kuten 'minulla oli tila, että raskausaika sujui hyvin'. Tämä implikoikin sitä, että toisen puhujan tila voi olla täysin eri.

Kopulallisista MULLA-konstruktioista erottuu muutama tapaus, joissa on lauseen teemapaikalla *mulla* ja reemapaikalla lisäksi puhekielinen genetiivisijainen *mun* substantiivin etumääritteenä (12) ja (13). Siispä näissä esimerkeissä MULLA-konstruktion genetiivitulkin-
tulkinta on mahdollon.

(12) *mull on rikki mun mopos toi takavalo*

(13) *mul on mun yks luokkalainen poika johon taian olla jo ihan rakastunu..*

Esimerkin (12) *mulla*-adessiivia ei voi korvata genetiivillä (**minun on rikki minun mopossani toi takavalo*) eikä millään muullakaan sijamuodolla luontevasti. Samoin on esimerkin (13) kanssa. Näissä *mulla* siis toimii hyvinkin erikoisena adverbiaalimääritteenä, sillä se hahmottuu koko lausetta kehystäväksi viitepisteeksi. Sen ainoaksi tulkintavaihtoehtoksi jää, että se on puhujan elämässä vallitseva tila: 'minulla on tila, että minun mopossani on takavalo rikki' (12) ja 'minulla on tila, että on eräs minun luokkalainen poika, johon taidan olla jo ihan rakastunut' (13). Nämä ovatkin aineistoni selvimpiä tapauksia, joissa *mulla* käsittää tilan. Tilan tulkitsen aina lokatiiviksi.

3.4. Nesessiivirakenteet

Nesessiivirakenne on *Ison suomen kieliopin* (VISK 2008) mukaan nimitys verbikonstruktiolle, joka ilmaisee lähinnä välttämättömyyttä, velvollisuutta ja suositeltavuutta. Rakenteen subjekti on genetiivissä ja finiittiverbi aina yksikön 3. persoonassa, esimerkiksi *Meidän täytyy nyt lähteä*. Jaakolan (2004: 262) mukaan adessiivi on kuitenkin yleistymässä kokijan sijaksi genetiivin rinnalle. Genetiivin ja adessiivin suhde on tässä tapauksessa kahtalainen: ne voivat ilmaista merkityseroa, joka muuttaa kokonaan asiain-tilan kuvaamisen, kuten *meillä täytyy nukkua* (lokaalinen ilmaus) ja *meidän täytyy nukkua* (kokijarakenne). Ero voi toisissa konteksteissa olla vain konstruoinnissa, mikä tarkoittaa, että sekä genetiivi ja adessiivi kantavat molemmat kokijamerkitystä: *Muinaisilla roomalaisilla oli tapana sanoa* – – ja *muinaisten roomalaisten oli tapana sanoa*. (Jaakola 2004: 262–263.)

Omassa aineistossani on vain muutama nesessiivinen tapaus, mikä on aika yllättävää, sillä oman havaintoni mukaan MULLA-konstruktioita käytetään puhekielessä paljon ne-

sessiivirakenteen genetiivin sijasta (esim. *Mulla pitää mennä kauppaan*). Myös Laitinen (1993: 162), Jaakola (2004: 262) ja Ikola (1989: 228) ovat havainneet adessiivia genetiivin tilalla samaisessa tehtävässä. Lisäksi adessiivia esiintyy nesessiivirakenteessa suomen lähisukukielessä virossa, esimerkiksi *Mul tuleb minna* 'minun täytyy mennä' (Huomo 1997: 80). Siksi haluankin esitellä aineistoni ainoat nesessiiviset tapaukset, vaikka niitä onkin muihin rakenteisiin verrattuna varsin vähän:

- (14) *Lisäksi tuntuu usein, että mulla täytyy olla jossain roolissa seuran vaihtuessa.*
- (15) *Mulla pitäis alkaa työt siellä ens kuun alussa, mutta ihan painajais-työpaikalta kuullostaa!!!*

Esimerkki (14) on tyypillinen nesessiivirakenne, jossa *mulla*-adessiivia käytetään genetiivin sijasta. Sen funktionaalinen vastine olisi – – *että minun täytyy olla jossain roolissa seuran vaihtuessa*. *Mulla* on tässä tapauksessa semanttinen subjekti, sillä muuten lauseesta puuttuisi subjekti kokonaan. Toisin on esimerkissä (15), missä subjektiksi voi tulkita *työt*. Tässä tapauksessa *mulla*-adessiivin paikalle ei genetiivi sovikaan, jos ei sitten substantiivin etumääritteeksi (*?minun työni pitäisi alkaa siellä ensi kuun alussa*).⁷ Esimerkin (15) *mulla* on siis adverbiaalimäärite, sillä sen voi ottaa poisikin: *työt pitäisi alkaa* – –. Subjekti *työt* on tässä nominatiivissa, mikä on odotuksenmukaista: Ikolan (1989: 228) mukaan nesessiivisissä habitiivirakenteissa (esim. *minulla/oven edessä täytyy olla auto/autot*) subjektijäsen on yleensä nominatiivissa. Murteissa nominatiivi on yleinen myös ei-eksistentiaalisen lauseen subjektijäsenen sijana (Ikola 1989: 229). Esimerkin (15) *MULLA*-konstruktion voi siis tulkita habitiiviksi, sillä se muistuttaa omistuslausetta (ks. myös VISK 2008 § 897; Vilkuna 2000: 167).

Nesessiivirakenteiden yhteydessä puhutaan usein myös saman tyyppisistä kokijarakenteista, joita on muutama aineistossani. VISK (2008 § 1581) katsoo tällaiset *olla*-verbin sisältävät modaaliset verbiliitot osaksi nesessiivirakenteen muottia.

- (16) *Mulla kun on helppoa ihastua*
- (17) *Mulla ei ole tapana pistää tappioita toisen piikkiin...*

⁷ Itse asiassa lauseen verbin tulisi olla *alkaa*-verbin sijasta *aloittaa*, jotta se voitaisiin tulkita varsinaiseksi nesessiivirakenteeksi, johon myös genetiivi sopii.

Esimerkeissä (16) ja (17) *mulla* on lauseen kokija, ja sen funktionaalisena vastineena toimii genetiivi. Jaakola (2004: 264) on tehnyt tilastoa Aamulehden vuosikerran 1995 aineistostaan, missä on erilaisia kopulallisia kokijarakenteita. Esimerkiksi rakenne *on helppo* esiintyy kyseisessä aineistossa 221 kertaa: sen ykkösargumentti on genetiivissä 28 tapauksessa ja adessiivissa vain kerran (vrt. esimerkki 16 ja *minun kun on helppo ihastua*). Sen sijaan rakenne *on tapa(na)* esiintyy 68 kertaa, joista 34:ssä ykkösargumentti on ulkopaikallissijainen ja genetiivisijaisia ei ole ollenkaan (vrt. esimerkki 17 ja *minun ei ole tapana pistää tappioita toisen piikkiin*). Kokijarakenteesta riippuen voi siis adessiivi olla jopa genetiiviä yleisempi.

3.5. Olotilan kuvaaminen

Aineistoni *olla*-verbikategoriasta erottuu joukko konstruktioita (6 kpl), joilla kuvataan puhujassa vallitsevaa olotilaa, kuten esimerkeissä (18) ja (19):

(18) *mulla on niin paha olla*

(19) *mul ei oo hyvä olla...*

Kielitoimiston sanakirja (2018) esittää pahan olon kokemiselle seuraavia esimerkkejä:

(s.v. *paha*) ”epämiellyttävä, epämielinen, vastenmielinen, inhottava, etova; huonolaatuinen. – – *Paha* [= *apea*, *surullinen*] *mieli*. **Minulla on paha olo** voin huonosti; olen suruissani.”

(s.v. *olla*) ”rakenteissa, jotka kuvaavat jkn hetkellistä fyysistä t. psyykkistä tilaa t. eril. tuntemuksia. – – *Minulla on päänsärkyä, vatsa kipeä. Minulla t. minun on nälkä. Hänellä t. hänen oli paha olla.*”

Myös *Iso suomen kielioppi* esittelee kyseisen rakenteen:

”Habitiivinen adverbiaali esiintyy myös lauseissa, jotka tarkoittavat tilassa olemista tai muuta kokijana olemista, esim. *Hänellä oli asiat hyvin; Minulla on hyvä olla; Meillä ei ole mitään valittamista.*” (VISK 2008 § 986.)

”**Minulla ei ollut hyvä olo.** ~ *paha mieli.*” (VISK 2008 § 895.)

Näyttäisi siis siltä, että adessiivisijaiset kokijailmaukset asettuvat jatkumolle habitiivisiin tilanilmauksiin: *minulla on hyvä olla* -- *minulla on hyvä olo* (ks. myös Jaakola 2004: 263). Samassa tehtävässä voi esiintyä genetiivisijainen NP, joka olisi lähimerkityksinen adessiivisijaisen kokijan kanssa. Jaakola (2004: 17) ottaa esimerkiksi merkityseron minimiparin *minun on paha olla* : *minulla on paha olla* kohdalla. Hänen mukaansa näissä kokijuus konstruoidaan eri tavoin, vaikka sekä genetiivi että adessiivi kantavat molemmat kokijan merkitystä. Genetiivi aiheuttaa kokijuuden agentiiviseman konstruoinnin, kun taas adessiivi on pikemmin kokemuksen haltija kuin toimija. (Jaakola 2004: 17.)

4. MULLA-KONSTRUKTIO PARTITIIVIN FUNKTIOSSA

Partitiivi on toinen kielipillisistä sijoista, jonka funktiossa MULLA-konstruktio aineistossani esiintyy. Partitiivitapauksia on yhteensä vain 11, eli 3,7 prosenttia kaikista sijamuodoista, mikä tekee siitä pienimmän kategorian (ks. taulukko 2). Partitiivi on objektin sijoista yleisin (VISK 2008 § 1234). Partitiiviobjektia tavataan muun muassa tunnekausatiivilauseissa, joita käsittelem seuraavassa alaluvussa. Lisäksi objekti on partitiivisissa etenkin kielteisissä lauseissa (*Pelkkä lahjakkuus ei tehnyt Jari Litmasesta Ajax Amsterdamin tähtipelaajaa*). Partitiivi voi ilmaista objektin olevan tarkoitteeltaan jaollinen ja kvantitatiivisesti epämääräinen (*Maitoa ei juuri muualla ruokajuomana suosita ja kotikaljaakin moni ulkomaalainen vierastaa*). Kyse voi olla myös aspektiltaan rajamattomasta lauseesta (*Tätä työtä täytyy tehdä pitkällä tähtäyksellä, – –*). (VISK § 1234.) Subjektin sijana partitiivi on harvinainen, mutta sitäkin tavataan esimerkiksi eksistentiaalilauseissa: *Tässä on virheitä* (VISK § 1234, VISK § 893).

4.1. Tunnekausatiivilauseet

Tunnekausatiivilause on erikoislausetyyppi, jonka keskeiset osat ovat teemapaikassa sijaitseva kokijaobjekti ja kausatiiviverbi, esimerkiksi *Minua väsyttää*. Objektitarkoite on elollinen, ja verbin tehtävä on ilmaista tämän tunnetta tai tuntemusta. Tunnekausatiivilauseen perustyyppissä ei esiinny subjektia. Joskus myös kokijaobjekti puuttuu, jolloin lause tulkitaan nollapersoonaiseksi, esimerkiksi *Keljuttaa niin peijakkaasti, että tekisi mieli särkeä koko radio*. (VISK 2008 § 905.) Virossa esiintyy adessiivia tunnekausatiivilauseissa suomen partitiiviobjektin vastineena, esimerkiksi *Mul on hirm ’minua pelottaa’* (Huomo 1997: 80).

Tunnekausatiivilause on yleisin aineistoni MULLA-konstruktion partitiivifunktioista. Tutkielmani alussa olen esitellyt yhden näistä (*mulla ei väsyttä*). Pohdin seuraavaksi muita tapauksia.

(20) *Mulla on alkanut kiinnostaan.*

Esimerkin (20) yleiskielinen vastakappale olisi *Minua on alkanut kiinnostamaan* – –. Lauseesta kuitenkin vaikuttaisi puuttuvan ärsyke: mikä on alkanut kiinnostamaan? Tämä selviää kontekstista 2, jossa kyseinen esimerkki esiintyy.

KONTEKSTI 2. Esimerkin (20) konteksti.

<justwond> 29.3.2015 11:19

***Mulla on alkanut kiinnostaan.** Millainen organisaatio valvira oikeasti on.. Oon kuullut, että he pitävät yllä jotain "mustaa listaa" ihmisistä, jotka?! Millaisia nämä ihmiset ovat ja miksi he tällä mustalla listalla ovat?*

— —

Kontekstissa 2 esiintyvä esimerkki (20) on koko keskustelun aloitus. Toisaalta ei voida puhua varsinaisesta keskustelusta, sillä aloitukseen ei ole tullut yhtäkään vastausta. Joka tapauksessa esimerkin (20) *mulla* on lauseessa semanttinen objekti, sillä se esiintyy samassa funktiossa kuin prototyyppinen kokijaobjekti. Mielenkiintoista onkin, miksi ensimmäisen persoonapronominin partitiivi, joka puhekielessä olisi lyhyesti *mua*, on ilmaistu pidemmästi adessiivilla *mulla*. On siis selvää, että *mulla* merkitsee semanttisesti muutakin kuin kokijaobjektina olemista. Mielestäni *mulla* saakin tässä lokatiivin ominaisuuksia: adessiivi näyttäisi viittaavaan paikallisuuteen sen konkreettisessa merkityksessä, mikä onkin paikallissijojen perimmäinen tehtävä. Puhuja ilmaisee itsensä paikaksi, mistä käsin 'kiinnostus on alkanut'.

(21) *Mulla ei huvita suuret sukujoulut jossa korostetaan etikettisääntöjä.*

Esimerkin (21) funktionaalinen vastine olisi *Minua ei huvita suuret sukujoulut* – –. *Huvittaa* on tunneverbi, joka ilmaisee ärsykkeen vaikutusta kokijaan (VISK 2008 § 467). Tässä ärsykkeenä on *suuret sukujoulut*, joka toimii lauseen subjektina. Kokija on *minua*, joka on lauseen objekti. Esimerkissä (21) *mulla* on siis semanttinen objekti. Periaatteessa tunnekausatiivilause voi esiintyä myös nollapersoonaisena, joskin tässä tapauksessa kokija on relevantti, joten *mulla* saa hyvinkin objektin piirteitä: se on lauseen teemapaikalla, sitä ei voi ottaa pois ja se ilmaisee verbin vaikutusta kokijaan. On kuitenkin mahdollista ymmärtää *mulla* myös tilaksi 'minun elämässäni vallitsee tila, missä suuriin sukujouluihin osallistuminen ei huvita minua'. Täten MULLA-konstruktion voi tulkita tässä tapauksessa lokatiiviksi.

4.2. *Auttaa*-verbi

Noin puolet kaikista MULLA-konstruktioista, jotka esiintyvät partitiivin funktiossa, on tunnekausatiivilauseita. Toinen puolikas koostuu muutamasta eri verbistä, joista *auttaa* on toistuva. Siksi esittelen tässä luvussa vain kyseisen verbin.

(22) *no mull on ainaki sisu-pastillit auttanu*

(23) *Mulla auttoi.*

Auttaa-verbin kanssa partitiivi on objektin sijana hyvin yleinen, kuten lauseissa *Autapas vähän minua* ja *Häntä ei voitu enää leikkauksellakaan auttaa* (KS 2018 s.v. *auttaa*). Siksi onkin perusteltua, että esimerkin (22) funktionaalinen vastakappale olisi *minua ovat ainakin Sisu-pastillit auttaneet*. Näin *mulla*-adessiivin tilalle tulisi partitiiviobjekti *minua*, ja *Sisu-pastillit* säilyisivät lauseen subjektina. *Mulla* voidaan tulkita myös partitiivia laajemmin, jolloin sen merkitys olisi 'minun kohdallani ovat Sisu-pastillit auttaneet'. Näitä tapauksia pohdin lisää luvussa 7.1.

Vaikeampi tilanne on esimerkin (23) kanssa *Mulla auttoi*. Konstruktiosta näyttäisi puuttuvan subjekti kokonaan, mikä johtuu ellipsistä. Puuttuva osa käy ilmi kuitenkin kontekstista. Konteksti 3 havainnollistaa tilannetta.

KONTEKSTI 3. Esimerkin (23) mahdollinen konteksti.

<puoliripsitön> 21.6.2012 19:47

Minulla on ripset aina huonossa kunnossa. Olisiko ensinnäkään mitään mitään ainetta, millä niiden kuntoa voisi parantaa? Minulla on ollut Loreal'n Renewal Lash Serumia ja muita turhanpäiväisiä tuotteita, haluaisin mielummin jotakin vitamiinipillereitä jotka auttaisivat, jos sellaisia olisi olemassa.

Minulta tippuu päivittäin paljon ripsiä, yleensä toinen silmä on kunnossa ripsien suhteen ja toinen ei, joten on äärettömän vaikeaa saada niitä ripsivärillä balanssiin. Tarvitsisin jonkun tuuheuttavan kunnollisen ripsivärin, jota voisi laittaa enemmän toiseen silmään, onko sellaisia olemassa? Ehdottakaa edes jotakin, niin kokeilen, mutta ei saa maksaa ihan kamalasti. Kiitos avusta.

<TaLi^--^> 22.6.2012 8:15

*Talika ripsiseerumi. **Mulla auttoi.** Voi laittaa vaikka ripsivärin alle päivällä. Ja sit tietysti yöksi pelkästään.*

Esimerkille (23) on käyttämässäni korpuksessa 743 mahdollista kontekstia, joissa esiintyy *mulla auttoi* joko yksinään tai osana lausetta (esim. *Mulla auttoi mäkikuismatee, d-vitamiini ja liikunta*). Olen valinnut kontekstiin 3 sellaisen keskustelukontekstin, joka näyttäisi olevan tyypillinen merkitysyhteys esimerkille (23). Keskustelun aloittaja siis tavallisesti etsii ratkaisua havaitsemaansa ongelmaan, kuten tässä tapauksessa huonokuntoisiin ripsiinsä. Ensimmäinen vastaaja toteaa ongelmaan ratkaisuksi kyseisen ripsiseerumin, joka hänen kohdallaan on auttanut ripsiongelmaan. Onkin kiinnostavaa, miten *mulla* näyttäisi sopivan tässä tapauksessa lauseeseen paremmin kuin yleiskieleen sopiva partitiivi (*minua auttoi*). Asia olisi toisin, jos lauseessa olisi myös subjekti, esimerkiksi *minua se auttoi*. *Mulla* on partitiivilla korvaamisen sijaan mahdollista tulkita myös näin: *Minun kohdallani (se) auttoi* tai *Minun kokemukseni mukaan (se) auttoi*. Mielestäni nämä sopivat tässä tapauksessa partitiivia paremmin keskustelupalstakontekstiin. Tulkitsemisen tämänkaltaiset tapaukset lokatiiveiksi.

(24) *Mulla auttaa kylmä turvotukseen*

Aineistossani on kuitenkin myös sellaisia *auttaa*-verbillisiä konstruktioita, jotka eivät voi toimia partitiivin funktiossa. Esimerkki (24) on hyvä vertailukohde aikaisempaan: **minua auttaa kylmä turvotukseen*. Lauseessa onkin jo valmiina se, mikä auttaa (*kylmä*) ja mihin (*turvotukseen*). *Mulla* on siis lauseessa irrallinen adverbiaalimäärite. Tästä syystä se tulee tulkita merkitykseen 'minun tapauksessani (kylmä auttaa turvotukseen)', jolloin voidaan olettaa, että juuri puhujan tapauksessa kylmä auttaa, mutta kaikilla muilla välttämättä ei.

5. MULLA-KONSTRUKTIO ABLATIIVIN FUNKTIOSSA

Ablatiivi on erosijainen ulkopaikallissija. Siitä puhutaan yleensä lokatiivisen ja habitii-visen adessiivin vastineena, mutta sillä on myös jonkin verran itsenäistä käyttöä. Ablatiivi on paikallissijoista harvinaisin esiintymistajuudeltaan. (VISK 2008 § 1255.) Tämä selittää myös sen, miksi ablatiivista ei tietääkseni ole tehty yhtäkään erillistutkimusta (ks. myös Västi 2012: 24). Västi (2012: 24) epäilee tutkimuksen puutteen johtuvan siitä, että ablatiivi nähtäisiin niin selvärajaisena merkitykseltään, ettei siinä ole juurikaan tutkittavaa. Ablatiivi on toinen semanttisista sijoista, jonka funktiossa MULLA-konstruktioita aineistossani esiintyy.

Ablatiivin funktiossa tutkimani MULLA-konstruktio edustuu 49 kertaa, mikä kattaa 16,3 prosenttia kaikista sijamuodoista (ks. taulukko 2). Ablatiivi on yleinen sijamuoto erityisesti *mennä*-verbin kanssa, mille on omistettu oma lukunsa (5.1.). Ablatiivi myös kuuluu olennaisena osana kiteytyneeseen rakenteeseen 'hermojen menettämisestä', mitä pohdin luvussa 5.2. Lopuksi luvussa 5.3. esittelen muita verbejä, joiden funktiossa ablatiivi yleensä esiintyy. Näitä on selvästi eniten verrattuna muihin sijamuotoihin.

5.1. *Mennä*-verbi

MULLA-konstruktiossa on aineistoni 14 tapauksessa predikaattiverbi *mennä* (ks. taulukko 1). Näistä suurimman osan (11/14) olen tulkinut ablatiiveiksi.

Ablatiivi on erosija, joka konkreettisesti merkityksessään ilmaisee jostakin lähtemistä tai irtaantumista. Esimerkeistä (25) ja (26) voidaankin selvästi nähdä, miten puhuja on menettämässä tai menettänyt jotain.

(25) *mul meni nyt yö unet ihan kokonaan! :D*

(26) *Mulla meni terveys tuon kiusaamisen ja stressin takia pilalle!*

Käytännössä esimerkit (25) ja (26) ovat kuitenkin rajatapauksia adessiivin ja ablatiivin välillä, sillä sanakirjassa on esimerkkejä molemmista sijamuodoista *mennä*-verbin kanssa:

(KS 2018 s.v. *jauho*) ”Kuv., ark. **Hänellä** meni jauhot suuhun hän jäi sanattomaksi, ei keksinyt vastausta.”

(KS 2018 s.v. *kaula*) ”**Häneltä** meni sisu kaulaan kuv. häneltä loppui rohkeus, häntä jänisti.”

(KS 2018 s.v. *alta*) ”**Häneltä** meni jalat alta hän ei pysynyt jaloillaan.”

Toisaalta näissä sanakirjaesimerkeissä kyse on kiteytyneistä sanonnoista, joten on hankala sanoa, mikä on yleiskieleen sopivin sijamuoto. Ablatiivin sisältävissä esimerkeissä (*Häneltä meni sisu kaulaan* ja *Häneltä meni jalat alta*) on kuitenkin kyse menettämisestä hieman konkreettisemmin kuin adessiivillisessä esimerkissä, mikä sopii myös esimerkkilauseiden (25) ja (26) teemaan. Tällä perusteella esimerkin (25) funktionaalinen yleiskielen vastine olisi *minulta meni nyt yöunet ihan kokonaan*. Tässä puhuja on siis menettämässä yöunensa. Esimerkissä (26) voisi olla samaan tapaan *Minulta meni terveys tuon kiusaamisen ja stressin takia* (?*pilalle*), sillä puhuja on menettänyt terveytensä, ainakin osittain. Esimerkissä (25) *mulla* on adverbialitäydennys. Olosijan käyttö erosijan tilalta tekee esimerkistä lokatiivisen ’minulla on tila, että menetän yöneni’.

(27) *Mulla menee 4 minuuttia kävellen*

Esimerkissä (27) voidaan havaita ellipsiä: mihin menee neljä minuuttia kävellen? Tästä syystä olen ottanut kontekstin mukaan:

KONTEKSTI 4. Esimerkin (27) konteksti.

<Työpaikka lähellä> 3.7.2014 6:11

Moni valitsee enemmän neliöitä mutta pidemmät työmatkat. Harva tietää pitkän työmatkan lukuisista haitoista:

"Viime viikolla julkisuuteen nousi uutinen, jonka mukaan pitkät työmatkat lisäävät avioeron riskiä. Tieto perustui uuteen ruotsalaistutkimukseen.

Se ei kuitenkaan ole ainoa pitkien työmatkojen haittapuoli.

Verkkolehti Slate on koonnut tyrmäävän listan selvityksistä, jotka kertovat pitkien työmatkojen haittapuolista –

<Tytyväinen> 10.7.2014 14:18

*Mulla menee 4 minuuttia autolla, puol tuntii kävellen ja 20 min pyörällä.
Aika sopiva työmatka :)*

1 VASTAUS

<futis-mm> 10.7.2014 14:26

Mulla menee 4 minuuttia kävellen. 4 minuuttia pyörällä, jos haen pyörän kellarista tai 4 minuuttia autolla, jos haen auton takapihalta ja parkeeraan työpaikan parkkipaikalle.

Aika sopiva työmatka :-)

Kontekstista 4 selviää, että kyse on aloittajan esittämästä huolesta, joka koskee pitkiä työmatkoja. Varsinaista kysymystä hän ei esitä puheenvuorossaan, mutta siitä huolimatta aloitus on kerännyt 164 vastausta keskustelupalstalle. Ihmiset ovat jakaneet omia kokemuksiaan työmatkoistaan ja asumisjärjestelyistään, kuten myös esimerkin (27) vastaaja. Voimme siis todeta kyse olevan työmatkasta, joka vie puhujalta neljä minuuttia kävellen. Yleiskieliseltä kuulostaisi ablatiivillinen vastine *Minulta menee sinne neljä minuuttia kävellen*. Tämä esimerkki eroaa kuitenkin edellisistä niin, ettei kyse ole varsinaisesti jonkin menettämisestä tai irtaantumisesta. Toki voidaan ajatella, että kyseessä on 'ajan menettäminen', eli puhujalta kuluu neljä minuuttia elämästään kävellä kodin ja työpaikan väli.

Onkin syytä pohtia, miksi esimerkissä (27) on käytetty adessiivia, eli olosijaa, joka ei ilmaise siirtymää tai muutosta. Sitä paitsi tämä puhuja ei ole ainut, joka MULLA-konstruktiota on käyttänyt, sillä myös edellisen viestin kirjoittaja, jolle tämä puhuja on vastannut, on käyttänyt vastaavaa konstruktiota. On mahdollista, että *mulla* toimii tällaisissa tapauksissa keskustelupalstalle ominaisesti puheenvuoron alussa merkkinä siitä, että juuri tällä puhujalla on tällainen kokemus asiasta. *Mulla* siis korostaa puhujan kokemusta, mutta samalla viittaa itse puhujaan. Se luo puhujalle tilan, josta juuri hänen kokemuksensa kumpuaa, kuten 'minulla on tila, että työmatkani kestää neljä minuuttia kävellen'.

(28) *Mulla vappu menee wot:ttia pelatessa*

Esimerkki (28) on hieman samankaltainen kuin edellinen. Tässä on kuitenkin jo kiteytyneisyyden piirteitä, joten ablatiivin asettaminen lauseeseen ei välttämättä ole tarkoi-

tuksenmukaista: *?Minulta vappu menee wot:ttia pelatessa*. Adessiivin ja *mennä*-verbin vakiintunut yhdistelmä onkin nykyään esimerkiksi kysymys-vastausparissa *Miten sinulla menee? Minulla menee hyvin, huonosti* (ks. myös KS 2018 s.v. *mennä*). Voi olla, että tästä käyttö on laajentunut esimerkin (28) kaltaisiin tapauksiin. Tässä muuttuja on entiteetti, jonka suhdetta kiintopisteeseen säätelee puhujan oma asennoituminen. Kyseessä on puhujan arvio päivästä suhteesta muihin päiviin. Samaan tapaan omia kuulumisiaan voi arvioida. Molemmissa on kyse tilasta, joka käsittää puhujan oman kokemuksen.

5.2. *Mulla meni hermo*

Ablatiivin erosijainen merkitys voidaan nähdä myös kiteytyneessä rakenteessa 'hermojen menettämisestä'. Kyseisen konstruktion toteutumia on aineistossani kuusi kappaletta, ja kiteytyneisyydestään huolimatta siinä on paljon muuttuvia osia.

(29) *Mulla meni hermo!*

(30) *Mulla vaan hermot petti ku se kiusas mua*

Yleiskielinen vastine esimerkille (29) olisi *Minulta meni hermot*, jos verrataan *Kielitoimiston sanakirjan* (2018 s.v. *mennä*) esimerkkiin *Häneltä meni hermot*. Esimerkissä (30) on puolestaan *mennä*-verbin sijasta predikaattiverbi *pettää*, jolle myös löytyy yleiskielinen vastineensa: *Minulta vaan hermot pettivät* – – (vrt. *Häneltä pettivät hermot, hän menetti hermonsa* KS 2018 s.v. *hermo*). Adessiivin käyttö on puhekielessä jo melko kiteytynyt näihin rakenteisiin, mutta on syytä miettiä miksi. Tulkintani mukaan 'hermojen menettäminen' nähdään tilana, joka tapahtuu puhujassa, eikä fiktiivisen liikkeen tavoin puhujasta pois päin, mitä erosija implikoisi. Tästä syystä adessiivi on tässä lokatiivinen.

Kaksi kyseisen konstruktion kuudesta tapauksesta on kuitenkin erikoisempia siksi, että niiden funktionaaliseen vastineeseen ei ablatiivi ainakaan yksiselitteisesti sovi. Esittelen toisen näistä tapauksista:

(31) *Niin vastasin että siksi koska mul menee hermot suhun*

Esimerkki (31) on erikoinen, sillä se on saanut poikkeuksellisesti illatiiviadverbiaalin *suhun*. Oman havaintoni mukaan tässä yhteydessä, jos kohde halutaan mainita, käytetään ilmausta *sun kanssa/sinun kanssasi*. Kyseistä rakennetta en löytänyt sanakirjoistaan, mikä lienee myös syynä siihen, miksei ablatiivi sovi luontevasti lauseeseen: – – *?minulta menee hermot sinuun*. Voidaankin ajatella, että *mulla*-adessiivi olosijaisuutensa ansiosta sopii paremmin tähän puhujan rakentamaan muottiin. Lokatiivitulkinta on aika selvä: ’minulla on tila, että menetän hermoni sinun kanssasi’.

5.3. Muut verbit

MULLA-konstruktioita esiintyy varsin monipuolisesti ablatiivin funktiossa muiden verbien kategoriassa erilaisten verbien yhteydessä. Jopa neljäsosa muista verbeistä saa ablatiivin funktion. Joukosta erottuu muutama toistuva tapaus.

(32) *Kyllä mulla kahvimyllykin löytyy.*

(33) *Mulla löytys raatoja.*

Löytää- ja *löytyä-*verbrit ovat laajentuneet alkuperäisestä varsinaisen löytämisen ilmaisesta käytöstään moniin muihinkin tehtäviin. Vaikka näiden verbien käyttöä tulisi näissä muissa tehtävissä pääasiassa yleiskielessä välttää, on kuitenkin jo melko vakiintuneita rakenteita, joista yhteen ablatiivi kuuluu, esimerkiksi ***Ruokalistalta löytyy** jotakin myös makeannälkään*. (KS 2018 s.v. *makeannälkä*). Näin ollen esimerkin (32) funktionaalinen vastine olisi *Kyllä minulta kahvimyllykin löytyy* ja esimerkin (33) *Minulta löytyisi raatoja*. Ablatiivin tarkoitus on tässä konstruktiossa ilmaista, mistä asian voi löytää, ja sen erosijaisuus korostuu tässä antamisen merkityksessä. Adessiivin käyttö esimerkeissä puolestaan luo kuvaa siitä, miten puhuja omistaa mainitsemansa asiat: Esimerkissä (32) puhuja siis mainitsee omistavansa *kahvimyllyn*, mutta lause ei välttämättä implikoi, että joku toinen keskustelija olisi etsimässä sellaista. Esimerkistä (33) tämän voi sen sijaan implikoida konditionaaluodosta *löytys*: puhuja selvästi tarjoaa *raatoja* toiselle keskustelijalle, vaikka epäselväksi jääkin, vaatiiko vaihtokauppa vielä lisää neuvottelua. Esimerkit (32) ja (33) ovat siis habitiivisia.

Monet muiden verbien tapauksista liittyvät tavalla tai toisella ihmisen fyysisiin ominaisuuksiin. Seuraavat esimerkit liittyvät siihen, miten jollekin ruumiissa esiintyvälle vaihalle on lääkäri tehnyt jotakin.

- (34) *Mulla on operoitu isovarpaat kaksi kertaa.*
 (35) *mul leikattiin joskus 13v kolesteatooma, mutta nyt kun kävin korvalääkärissä niin ne sano että se on uusintunut...*

Esimerkkien (34) ja (35) MULLA-konstruktioissa on käytetty eri verbejä, jotka kuitenkin ovat lähimerkityksisiä keskenään. Yleiskielessä rakenteessa käytettäisiin ablatiivia: *Häneltä leikattiin sappikivet* (KS 2018 s.v. *leikata*). Tosin tässä esimerkissä leikkauksella poistetaan ihmisestä jotakin. Samoin on esimerkissä (35). Esimerkissä (34) puolestaan operoidaan isovarpaita, mutta ne ilmeisesti jäävät vielä paikoilleen ihmiseen. Ehkäpä juuri tästä syystä on puhuja käyttänyt olosijaista adessiivia, joka viittaisi ihmiseen paikana, 'missä operointi tapahtuu'. Erosija puolestaan kertoo siitä, että puhujalta on poistettu jotakin, eli hän on menettänyt kyseisen asian.

Seuraavat esimerkit (36)–(38) liittyvät myös fyysisiin ominaisuuksiin: jotakin on sattunut puhujan mainitsemalle ruumiinosalle. Näkökulma on edellisistä esimerkeistä poiketen onnettomuuden tapahtumassa eikä sen hoitamisessa.

- (36) *Mulla paukahti oikeen jalan akillesjänne miltei kokonaan katki 7.3 intervallitreeneissä tunnin harjoittelun jälkeen.*
 (37) *Mulla muljahti polvi 2 kk:tta sitten, ja tuntuu ettei etene mihinkään suuntaan.*
 (38) *mulla murtui nilkka käsittääkseni useastakin kohdasta*

Konstruktioissa esiintyvät verbit *paukahtaa*, *muljahtaa* ja *murtua* ovat melko samankaltaisia keskenään. Verbien tehtävänä on ilmaista, miten kyseinen ruumiinosa on jollakin tavalla vahingoittunut äkillisesti. Yleiskieliseen vastineeseen sopisi ablatiivi, esimerkiksi (38) *minulta murtui nilkka* (vrt. *Häneltä murtui nilkka* KS 2018 s.v. *murtua*). Erosijan myötä voidaan tulkita puhujan menettäneen hyvinvointiaan nilkkansa osalta. *Mulla-*adessiivi on esimerkeissä (36)–(38) adverbiaalimäärite samaan tapaan kuin ablatiivikin. Adessiivin käyttö tämänkaltaisessa merkitysyhteydessä juontaa juurensa pitkälle, sillä jo

Pulkkinen (1963: 318–319) on havainnut, että adessiivia käytetään yleisesti muun muassa tautien ja psykofyysisten tapahtumien yhteydessä. Hän esittää myös Kemin murteesta vastaavanlaisen esimerkin, jossa adessiivi on ablatiivin funktiossa: *jalkapa mulla puutu* (Pulkkinen 1963: 327). Tulkintani mukaan *mulla* on näissä lokatiivi, sillä se viittaisi puhujan kehoon paikkana, mistä käsin esimerkiksi murtuma todetaan.

- (39) *mul oli vanha juusto ja maito jääny kaappiin*
 (40) *mä en ikinä pääse spgaan ku mull jää viel 22cm :(*
 (41) *Mulla jäi lukeminen tohon sanaan tajunnanräjäyttävä*

Kun tarkastellaan esimerkkejä (39)–(41), huomataan, miten *jäädä*-verbin merkitys on kaikissa hieman eri. Esimerkissä (39) puhuja on selvästi huolimattomuuttaan tai vahingossa jättänyt juuston ja maidon kaappiin, jolloin ablatiivitulkinta olisi luonnollinen: *minulta oli vanha juusto ja maito jäänyt kaappiin*. Tässä jääminen on siis puhujasta riippumaton tapahtuma. Esimerkissä (40) puolestaan puhujan spagaatista jää uupumaan 22 senttiä. Ablatiivi sopii tähänkin – *minulta jää vielä 22 cm*, sillä tilanne on ainakin tällä hetkellä puhujasta riippumaton. Jääminen kohdistuu siihen, mikä puhujan pitkän ajan tavoitteessa on vielä vikana. Esimerkissä (41) on puhuja puolestaan omasta tahdostaan jättänyt lukemisen kesken. Vaikka ablatiivi tekisi lauseesta yleiskielisen, se muuttaisi myös sen merkitystä huomattavasti: *Minulta jäi lukeminen tuohon sanaan tajunnanräjäyttävä*. Tässä puhujan vastuu tilanteesta ikään kuin hälvenee, ja voisi vaikka ajatella jonkun ulkopuolisen keskeyttäneen lukijan. Esimerkeissä (39)–(41) *mulla* on tulkintani mukaan lokatiivinen, sillä se luo tilan *jäämisen* ympärille, kuten ’minulla on tila, että lukeminen jäi –’.

Lopuksi on vielä sekalaisia verbejä, joiden kanssa ablatiivia normaalisti näissä yhteyksissä käytetään. Näiden esimerkkien (42)–(44) verbien merkitys liittyy jälleen jonkin menettämiseen, mutta eri tavoin esimerkistä riippuen.

- (42) *mulla katosi näpyt ku unelma ku laitoin tota näpyille (;*
 (43) *Nyt mulla lähtee hiuksia ehkä n. 20 per päivä...*
 (44) *Mulla kuoli viime yönä mun rakas Leevi pupusein.*

Esimerkissä (42) ablatiivi olisi mahdollinen: *minulta katosi näpyt kuin unelma* – – (vrt. *Sitten minulta katosivat ne uudet tulipunaiset hansikkaat* VISK 2008 § 1255). Tavallaan voidaan puhua menettämisestä, vaikka puhuja onkin päässyt eroon jostakin, mikä on ollut toivottua. Lokatiivitulkinta olisi relevantti merkityksessä ’minä olen paikka, josta näpyt ovat kadonneet’ tai ’minulla on tila, että näpyt ovat kadonneet’. Samoin adessiivin voi tulkita esimerkissä (43), missä puhuja menettää hiuksiaan. Tähän sopisi myös ablatiivi: *Nyt minulta lähtee hiuksia ehkä n. 20 per päivä* (vrt. *Häneltä lähti hiuksia pälvittäin* KS 2018 s.v. *pälvittäin*). Esimerkissä (44) puhuja on menettänyt lemmikkinsä, mihin ablatiivi olisi luonnollinen vaihtoehto: *Minulta kuoli viime yönä minun rakas Leevi pupusein* (vrt. *Häneltä kuoli äiti* KS 2018 s.v. *kuolla*). On kyse adverbiaalimääritteestä, sillä sen voi ottaa poisikin: *Viime yönä minun rakas Leevi pupusein kuoli*. Adessiivi näyttäisi siis viittaavan asiaintilaan, missä ’minun hallussani on asiaintila, että minun lemmikkini on kuollut’. Asiaintilan tulkitsen aina habitiiviksi.

joissa puhutaan *onnesta* tai *tuurista*. Enemmän tuloksia saa allatiivi. Tällä perusteella esimerkin (45) yleiskielinen vastine olisi *Minulle kävi sama viime viikolla* – ja esimerkin (46) *Minulle kävi ihan sama*. Tosin jälkimmäisessä (46) puhuja on käyttänyt lyhyttä muotoa *mul*, jolla hän on saattanut alun perinkin tarkoittaa allatiivia adessiivin sijasta. Ero ei sinänsä ole kovin merkittävä adessiivin ja allatiivin välillä, sillä molemmat ovat lauseissa adverbialitäydennyksiä. Adessiivi saa kuitenkin tulkintani mukaan näissä allatiivia enemmän lokatiivisia ominaisuuksia. Hahmotan asiaa esimerkin (45) kontekstin avulla.

KONTEKSTI 5. Esimerkin (45) konteksti.

<Esikoistaan odottava> 20.11.2014 17:21

Olen (ehkä) muutaman viikon aikana pari kertaa tuntenut vauvan liikkeit. Ne ovat tuntuneet vähän niinkuin elohiiriltä ihan muutaman sekunnin ajan. Mutta parina viime iltana kun olen pötkötellyt sängyssä, on tuntunut kuin joku olisi heitellyt kuperkeikkaa ja potkutellut menemään ihan kunnon! Ja tätä kesti n. puoli tuntia.

Voiko näin käydä että aikaisemmin on tuntenut vaan muutaman hipaisun, ja parina iltana ihan yhtäkkiä alkaakin kunnon nyrkkeilysarjat? Nyt päivälläkin kun istuu koneella tms niin tuntuu jotakin liikehdintää. Minkälaisia kokemuksia teillä on!

<tulevamami99> 30.11.2014 1:43

*hei! noi mitä kuvailit elohiirinä on iha normaaleja ja se johtuu siitä että vauvalla on hikka masussa ! :) **mulla kävi sama viime viikolla ja googlasin että mikä se on.** siis tuntuu sellasia rytmikkäitä pikku liikkeitä/elohiiriä kohdussa tietyn ajan*

Kontekstista 5 havaitaan, että keskustelun aloittaja kyselee kokemuksia vauvan liikehdinnälle mahassa. Esimerkin (45) puhuja vastaa tähän oman kokemuksena perusteella: *mulla kävi sama viikolla* –, mikä viittaa siis vauvan liikkeisiin puhujan mahassa. Koska puhuja viittaa itseensä paikkana, missä vauvan liikehdintä tapahtuu, on lokatiivitulinta ilmeinen. Tulosijainen allatiivi, joka toimisi tässä siis adessiivin yleiskielisenä vastineena, veisi tapahtuman fokuksen puhujan ulkopuolelle, ja samalla enemmän habitiiviseen suuntaan, sillä se siirtäisi tapahtuman prosessin puhujan haltuun.

Käydä-verbiä on aineistossani myös preesensissä samassa merkitysryhmässä kuin edelliset esimerkit (45) ja (46). Preesens implikoi tekemisen olevan toistuvaa:

- (47) *Mulla käy niin että kun nautin alkoholia, aamulla on usein kauhea päänsärky!*
- (48) *Mulla käy usein sellainen virhe etten muista enää profiileja jotka olen jo lukenut.*

Myös esimerkeissä (47) ja (48) lokatiivitulkinta on selvä. Esimerkin (48) funktionaalinen vastakappale olisi *Minulle käy usein sellainen virhe, etten muista enää profiileja, jotka olen jo lukenut*. Tässä tapahtuman fokus siirtyy jälleen puhujasta pois päin, jolloin tilanne ei sinänsä ole hänen itsensä aiheuttama, vaan tulosijan mukaisesti syy tulee ulkopuolelta. *Mulla*-adessiivi implikoi puhujan paikaksi, ja vastuu tilanteesta siirtyy puhujalle itselleen. Toisaalta puhujalla ei ole varsinaista kontrollia muttujaan.

Käydä-verbi on esimerkkien (45)–(48) merkitysryhmässä lähimerkityksinen verbin *tapahtua* kanssa. Sen kanssa allatiivi on myös hyvin yleinen, kuten lauseissa *Mitä sinulle on tapahtunut? Autolle ei tapahtunut vahinkoa. Lapselle ei saa tapahtua mitään (paha)*. (KS 2018 s.v. *tapahtua*.) Adessiivia ei yleiskielessä *tapahtua*-verbin kanssa käytetä kuin konkreettisissa tilanilmaisissa, kuten *Tällä kylällä ei koskaan tapahdu mitään* (KS 2018 s.v. *tapahtua*). Omassa aineistossani on myös *tapahtua*-verbillisiä esimerkkejä:

- (49) *Mutta mull tapahtui tämä saman tunnin aikana vielä kahdesti...*
- (50) *Mulla tapahtu paha repsahdus viime viikolla: pari kertaa burger kingissä.*

Tapahtua-verbi eroaa *käydä*-verbistä kuitenkin niin, että se saa myös subjektin, kuten esimerkissä (49) *tämä* ja esimerkissä (50) *paha repsahdus* (Herlin ja Honkanen 2001: 382). Siispä *mulla* on lauseissa adverbiaalimäärite. Sen funktionaalinen vastine olisi *Minulle tapahtui repsahdus viime viikolla* –. Kyse on ennen kaikkea habitiivista, sillä puhuja on ’joutunut ottamaan itse aiheuttamansa repsahduksen vastaan’. Toisaalta *mulla*-adessiivi hahmottaa tilaa tapahtuman ympärille sen vastaanottamisen sijaan. Herlinin ja Honkasen (2001: 376) mukaan tällaisissa tapauksissa *tapahtua*-verbin kanssa sekä kokijuus että hyötyjyys ovat yhtä aikaa läsnä allatiiviadverbiaalinen roolissa.

Aineistossani on myös lauseita, jotka sisältävät *käydä*-verbin eri merkitysryhmässä kuin edellisissä esimerkeissä (45)–(48). Esimerkeissä (51) ja (52) *käydä* on merkitykseltään *jhk (paikkaan) menemisestä ja sieltä poistumisesta* (KS 2018 s.v. *käydä*).

- (51) *Mulla kävi kuolema tappamassa yhden simin omalle pihalleni.*
 (52) *Mulla kävi joku myyntiedustaja esittelemässä italialaista höyrypesuri-imuria.*

Esimerkissä (51) on selvästi kyse pelistä, jossa pelataan itse suunnitelluilla henkilöhahmoilla *simeillä*. Pelissä myös *kuolemalla* on oma hahmonsa, mistä syystä se on kyseisessä esimerkissä esitetty toimivana olentona. *Mulla* kytkeytyy lauseessa siis predikaatioon, joka viittaa ihan toiseen todellisuuteen (peliin) eikä puhujaan itseensä. Tästä syystä adessiivi sopiikin lauseeseen kuvaamaan asiaintilaa paremmin kuin allatiivi (*Minulle kävi kuolema tappamassa yhden simin omalle pihalle*). Esimerkin (52) funktionaaliseen vastineeseen allatiivi sopisi puolestaan hyvin: *Minulle kävi joku myyntiedustaja esittelemässä italialaista höyrypesuri-imuria*. Toisaalta tässä myös *minun luonani* – – on mahdollinen. Joka tapauksessa esimerkin (52) MULLA-konstruktio on lokatiivinen.

6.2. Tulla-verbi

Aineistossani on 27 lausetta, joissa esiintyy *tulla*-verbi. Näistä 20:een sopii allatiivi, muihin taas hyvin vaihtelevasti muita sijamuotoja. Tässä luvussa esittelen vain sellaisia lauseita, joihin allatiivi sopii. *Tulla*-verbi hahmottaa tyypillisesti prosessin, jossa ei ole mukana agenttia ja jossa jokin olio liikkuu jotakin väylää pitkin allatiivijäsenen ilmaisemaa oliota kohti tai sen haltuun. Se voi myös ilmaista prosessia, jossa mikään ei liiku vaan jossa jokin muuttuu joksikin muuksi. (Herlin ja Honkanen 2001: 346.)

- (53) *Mulla tuli sama mieleen*
 (54) *Mulla ei tulisi mieleenkään mennä ihannemies palstalle haukkumaan suomalaisia miehiä.*

Esimerkkien (53) ja (54) kaltaisia lauseita on aineistossani jopa viisi. *Kielitoimiston sanakirjassa* (2018 s.v. *mieli*) on kyseisestä rakenteesta esimerkkeinä muun muassa

lauseet *Minulle* johtui mieleen, että – – ja *Meille* ei tullut mieleenkään epäillä mitään, joissa molemmissa on allatiivi. Siispä esimerkki (53) olisi funktionaaliselta vastineeltaan *Minulle tuli sama mieleen* ja esimerkki (54) *Minulle ei tulisi mieleenkään mennä* – –. Kyseessä on jo aika lailla kiteytynyt rakenne, jossa *tulla*-verbi kuvaa puhujan ajatuksenjuoksua. Adessiivi korostaa tässä ikään kuin sitä, että ajatukset eivät tule ulkopuolelta, vaan ne ovat olleet jo valmiina puhujan päässä. Tästä syystä tulkitsem *MULLA*-konstruktion jälleen lokatiiviksi.

- (55) *Mulla ainakin tuli selkeästi sellainen tunne, että se elämä jota elin, ei ollut mun.*
- (56) *Henkilökohtaisesti mulla tulee tunne, että se on juntti.*

Esimerkki (55) muistuttaa omistuslausetta, esimerkiksi *Minulla on sellainen tunne, että hän salaa jotain* (KS 2018 s.v. *tunne*). Kuitenkin tässä *tulla*-verbi vaatisi allatiivia: *Minulle ainakin tuli selkeästi sellainen tunne* – –. Samaa voisi sanoa esimerkistä (56), joka puolestaan muistuttaa lausetta *Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että* – –, joka *Kieli-toimiston sanakirjan* (2018 s.v. *henkilökohtaisesti*) mukaan kuuluisi paremmin: *(itse) olen* – –. Kyseessä on siis mielipiteen ilmaiseva lause, jonka tulkitsem habitiiviksi.

- (57) *Mulla tuli ihan kyyneleet silmiin ku luin tämän tarinan :(*
- (58) *Mulla tulee vahva miellelyhtymä elokuvaan Kulkuri ja joutsen?*

Esimerkeissä (57) ja (58) ei *tulla*-verbistä huolimatta liiku mikään sen enempää kuin edellisissäkään esimerkeissä. Esimerkissä (57) voi kyse olla prosessista, missä puhujan tunnetilaan tulee muutos. Sen funktionaalinen vastine olisi yleiskielessä *Minulle tuli ihan kyyneleet silmiin* – –, jossa allatiivin tulosijaisuus yhdistyy luontevasti *tulla*-verbiin. Samoin on esimerkissä (58), jonka funktionaalinen vastine olisi *Minulle tulee vahva miellelyhtymä elokuvaan Kulkuri ja joutsen*. *Mulla*-adessiivi käsittää molempien esimerkkien tapahtumat vaikutuspiiriinsä, ja prosessi tapahtuu puhujan päässä. Tästä syystä tulkitsem esimerkit lokatiiveiksi, kuten (57) 'minulla on tila, että kyyneleetkin tulevat silmiin'.

6.3. Muut verbit

Muiden verbien ryhmässä on 15 sellaista MULLA-konstruktiota, joiden yleiskieliseen vastineeseen sopii allatiivi. Seuraavissa esimerkeissä (59) ja (60) on kyse ihmisen kehoon vaikuttavista asioista. Enemmistö muiden verbien allatiivilauseista on samaa teemaa.

(59) *Mulla tuo patti ilmestyi molempiin polviin 6-7-vuotiaana.*

(60) *mulla ammuttiin toi lävistys, ei sattunu lähes ollenkaa.*

Esimerkin (59) funktionaalinen vastine olisi *Minulle tuo patti ilmestyi molempiin polviin 6-7-vuotiaana*. On kuitenkin mahdollista, että kyseessä on merkitys 'minun kohdalani'. Tämän varmistamiseksi kontekstin tarkastelu on paikallaan:

KONTEKSTI 6. Esimerkin (59) konteksti.

<tietämätön...> 24.4.2006 14:22

Osgood-Schlatter -tauti

mulla on polvessa ollut jo n. 10v. polven alapuolella sellainen luinen patti. Se ilmestyi kasvuiässä, jolloin oli tosi kipeä. Sitä ei mitenkään tutkittu, eikä polvi enää vaivaa, mitä nyt hieman herkemmin kipeytyy mm. juostessa kuin toinen polvi. Luin nyt vasta tästä taudista netistä, ja aloin miettiä voisko vaiva olla tätä? Harrastan juoksua ja muuta liikuntaa, enkä niistä halua luopua, eikä vissiin tarvikaan nyt aikuisiällä. (oon 21v.) Eikö 'taudin' pitäisi loppua kasvuikäen? En viittis lääkäriin mennä tän vuoksi, koska polvi ei mitenkään vaivaa, muuten kuin ulkonäöllään, patti on ikäänkuin sääriluun päässä, ja on n.0,5cm korkeampi kuin 'terve' luu.

Turhaan kai ees kirjoitan tänne, haluan nyt vain tietää, että voiko nyt aikuisena urheilla normaalisti, jos ei kipuja esiinny häiritsevästi? Onko siitä mitään haittaa? Jos patti lyö tai siihen osuu jokin, se kyllä sattuu muttei muuten..

<tyytyväinen> 24.3.2010 19:32

Mulla tuo patti ilmestyi molempiin polviin 6-7-vuotiaana. Oikeassa suurempi, reilut 1,5 cm koholla. Ilmestyessään tosi kipeät, silloin lääkäri lupasi et häviävät ennen kuin täytän 18. Jos ei vähäviä niin sit leikataan. Ikää mulla ihan kohta 41 (olen siis ihan täti jo), ja siinä ne ovat edelleenkin paikoillaan. Usein on jalkoja ja polviakin leikattu, mutta noihin ei ole koskettu, kun eivät enää teini-iän jälkeen kipuileet. Eli joskus siinä 12-14 vuotiaana kovin kipu katosi ja unohtuivat sitten kokonaan...

Kontekstissa 6 on kyse keskustelusta, jossa aloittaja kyselee kokemuksia kyseiseen tautiin liittyen. Lukuisten vastausten joukosta olen nostanut kontekstiin vain esimerkin (59) vastaajan, joka aloittaa puheenvuoronsa MULLA-konstruktioilla. On selvää, että puhuja jakaa vain oman kokemuksensa asiasta eikä mitään yleistä ohjetta. On siis hyvinkin perusteltua tulkita *mulla* merkitykseen 'minun kohdallani', sillä puhujan tarkoitus on kertoa, että 'juuri minun tilanteessani kävi näin'. Allatiivi kohdistaisi tapahtuman tulosijaisuutensa mukaan ulkoapäin puhujaan kohdistuvaksi, mikä tekisi puhujasta pikemmin tapahtuman uhrin kuin kokijan. Samoin on esimerkissä (60), jossa tilanne 'lävistyksen ampuminen' on puhujan hallussa. Häinkin kertoo oman kokemuksensa asiasta, joten *mulla* on lokatiivisessa merkityksessä 'minun kohdallani'.

- (61) *Mulla jää vuokran jälkeen käteen 300e/kk eli kuulun vielä tähän rikkaisten opiskelijoiden vähemmistöön...*
- (62) *Mulla on vielä siunaantunut lapsellinen ääni, joka ei auta asiaa.*

Esimerkit (61) ja (62) ovat satunnaisia tapauksia muista verbeistä, jotka toimivat allatiivin funktiossa ilman yhteistä teemaa. Erityisesti esimerkki (62) on kiinnostava. Sen yleiskieliseen vastineeseen sopii melko yksiselitteisesti allatiivi *Minulle on vielä siunaantunut lapsellinen ääni* – – (vrt. *Heille siunaantui omaisuutta, suuri lapsilauma*. KS 2018 s.v. *siunaantua*). Tässä sekä adessiivi että allatiivi ovat adverbiaalitäydennyksiä. Lisäksi ääni on erottamaton osa puhujaa, joten kyseinen MULLA-konstruktio on tulkittava habitiiviseksi.

Olla-verbikategoriasta erottuu kaksi allatiivitapausta, jotka esittelen seuraavaksi:

- (63) *Mulla ei ole väliä kumpaa sukupuolta kalakaveri on, nuori taikka vanha.*
- (64) *mul ois ollu sama ostaa joku saman hintane co2 pisla*

Esimerkit (63) ja (64) ilmaisevat sitä, miten jokin on puhujalle yhdentekevää. Kyseessä on jonkin verran kiteytynyt rakenne, joka kuitenkin on jossain muodossa löydettävissä *Kielitoimiston sanakirjasta* (KS 2018):

(s.v. *sama*) ”yhden-, samantekevää. *Minulle on se ja sama, mitä tehdään.*”

(s.v. *sama*) ”Erik. (välinpitämätöntä) myöntymystä ilmaisemassa. *Sama minulle, mennään vain.*”

Näistä esimerkeistä näyttäisi siltä, että allatiivi kuuluu kyseisen rakenteen yleiskieliseen vastineeseen. Esimerkin (63) funktionaalinen vastine olisi siis *Minulle ei ole väliä kumpaa sukupuolta kalakaveri on* – – ja esimerkin (64) *minulle olisi ollut sama ostaa* – – (joskin tämä on määritelty erikoiskäytöksi). Allatiivi muuttaa tulosijaisuutensa vuoksi tapahtuman perspektiiviä: esimerkki (64) *Minulle ei ole väliä kumpaa sukupuolta kalakaveri on* – – kertoo, miten kalakaveriksi päätyvän henkilön lopputulema ei merkkää puhujalle mitään. Adessiivillinen rakenne puolestaan hahmottaa tapahtuman jo puhujassa vallitsevaksi merkityksessä ’minulla on tila, että asia on minulle yhdentekevä’. Täten *mulla*-adessiivi on esimerkeissä (63) ja (64) lokatiivinen.

7. MUUT *MULLA*-KONSTRUKTION FUNKTIOT

Tässä luvussa esittelen sellaisia *MULLA*-konstruktion toteutumia, joissa *mulla* ei toimi (ainakaan yksiselitteisesti) jonkin toisen sijamuodon funktiossa. Näissä tapauksissa *mulla* siis saavuttaa itsenäistä käyttöä ja muita funktioita selvemmän kehysadverbiaalitulkinnan. Luvussa 7.1. käsittelen konstruktioita, joissa *mulla* viittaa puhujaan merkityksessä 'luona' tai 'kohdalla'. Aiemmissa luvuissa olenkin jo tulkinnut muutamia tapauksia näihin funktioihin, kuten esimerkit (52) ja (59). Luvussa 7.2. käsittelen verbejä *toimia* ja *kestää*. *Olla*-verbillisiä tapauksia käsittelen luvussa 7.3. erityisesti luovutettavan ja erottamattoman omistuksen näkökulmasta. Lopuksi luvussa 7.4. käsittelen verbittömiä *MULLA*-konstruktioita.

7.1. 'Luona' ja 'kohdalla'

MULLA-konstruktio saa 'luona'-merkityksen yhdeksässä aineistoni tapauksessa. Nämä toteutumat tulkiten niin, että puhuja viittaa *mulla*-adessiivilla omaan kotiinsa, eli jokin asia tapahtuu hänen luonaan tai sieltä käsin.

- (65) *Mulla mustarastas on pesinyt räystäään alla olevalla tasolla jo 8 vuotta*
- (66) *Mulla asu yläkerrassa ukko joka käveli niin, että töminä kuului.*
- (67) *Mulla lattialämpö jatkuu seinille seinälämpönä ja siitä vinosti kattoon jolloin se muuttuukin ah kattolämmöksi.*

Esimerkit (65)–(67) voidaan tulkita 'luona'-merkitykseen, sillä kaikissa on kyse puhujan kodista. Nämä toteutumat ovat siitä erikoisia, ettei *mulla* viittaa varsinaisesti puhujaan itseensä, vaan esimerkiksi hänen asuntoonsa. *Mulla* kuitenkin sisältää informaatiota myös puhujasta: asunto tms. käsitetään puhujan omistukseen, ja puhuja toimii tapahtuman viitepisteinä, joka kehystää tapahtumaa. *Mulla* on lauseissa irrallinen adverbiaalimäärite, joten se saa hyvinkin kehysadverbiaalin funktion. Vaikka tapahtuman fokus onkin siis esimerkiksi 'mustarastaan pesimisessä räystäään alla olevalla tasolla' (65) luo *mulla* tapahtumalle kehyksen, tässä tapauksessa toisen paikan, johon on upotettu kyseinen tapahtuma (*mustarastaan pesiminen*) ja sen määräämä tarkempi paikka (*räystäään alla oleva taso*). Kaikki 'luona'-merkitykset tulkiten luonnollisesti lokatiiveiksi.

Oman havaintoni mukaan tällainen MULLA-konstruktion 'luona'-käyttö voisi olla laajentumaa monikon adessiivin vastaavasta käytöstä, esimerkiksi *Tule käymään meillä*. Kyseessä on rakenne, jonka funktionaalinen vastine olisi *Tule käymään meidän luona*, eli adessiivin voisi korvata genetiivillä ja *luona*-postpositiolla (Pulkkinen 1963: 331). Yksikössä rakenne olisi vastaavasti *mun/minun luona*, joka olisi sitten lyhentynyt *mulla*-adessiiviksi. Tämä pätee ainakin tutkimiini teemapaikkaisiin tapauksiin, esimerkiksi (vrt. esimerkki 67) *mun luona lattialämpö jatkuu seinille* – –. Vastaavasti reemapaikalla *mun luona* on tavallinen, mutta adessiivi sen sijaan oudohko: *?Tuu käymään mulla*.

Seuraavissa tapauksissa (esimerkit 68–70) MULLA-konstruktio saa 'luona'-merkityksen sijaan 'kohdalla'-merkityksen. Näitä tapauksia on aineistossani yhteensä jopa 52. 'Kohdalla' tarkoittaa sitä, että puhuja viittaa omaan kokemukseensa asiasta, ja *mulla*-adessiivin voisi korvata ilmaisulla *minun kohdallani*, *minun kokemukseni mukaan* tai *minun tapauksessani*.

- (68) *Mulla tupakka haittaa nukahtamista, aiheuttaa masentuneisuutta, ahdistuneisuutta ja voimattomuuden tunnetta.*
- (69) *Mulla tehosi se, kun työpaikan työterveys puuttui asiaan.*
- (70) *Mulla ei laskussa mainittu mitään sähköpostiosoitetta...*

Esimerkki (68) voidaan suhteuttaa kontekstiin, jossa puhutaan tupakan haittavaikutuksista. Ilman kontekstiäkin viesti on kuitenkin selvä: puhujan **tapauksessa** tupakalla on mainitut haitat. Jonkin muun tapauksessa nämä voisivat olla täysin erit. Esimerkissä (69) on sama tilanne: *minun tapauksessani tehosi se, kun työpaikan työterveys puuttui asiaan*. Esimerkki (70) jatkaa edelleen samaa linjaa. Merkitys 'kohdalla' syntyy siitä, että *mulla* on konstruktiossa irrallinen adverbiaalimäärite ja se kehystää tapahtuman puhujan vaikutuspiiriin. *Mulla*-adessiivia ei voi korvata millään toisella sijamuodolla. Sen on siis oltava puhujan 'tila', josta käsin hän kertoo oman kokemuksensa. Merkitys 'kohdalla' on täten tulkintani mukaan lokatiivinen.

7.2. *Toimia* ja *kestää* -verbit

Toimia-verbiä on aineistossani kuudessa lauseessa ja *kestää*-verbiä viidessä. Näissä tapauksissa poikkeavaa muihin verbeihin verrattuna on se, että mikään toinen sijamuoto ei sovi MULLA-konstruktion funktionaaliseksi vastineeksi (vrt. esim. *käydä*-verbi, jonka tapauksista suurin osa saa funktionaaliseksi vastineekseen allatiivin).

***Toimia*-verbi** on aineistossani merkityksessä 'täyttää tehtävänsä' (esineistä, asioista), esimerkiksi *Tehokkaasti toimivat jarrut* (KS 2018 s.v. *toimia*):

(71) *mul ei toimi toi tarvekoodi juttu ;(*

Esimerkissä (71) *mul* on adverbiaalimäärite. Jotta voidaan varmistaa, missä merkityksessä *mul* lauseessa on, katsotaan ensin sen kontekstia.

KONTEKSTI 7. Esimerkin (71) konteksti.

<simssii> 7.9.2014 9:19

Sims 4 koodeja

Tietääkö kukaan mitään hyviä koodeja tuohon peliin? Rahakoodi on ainakin sama kuin kolmoisessakin eli ctrl shift ja c jonka jälkeen kirjoitetaan motherlode – –

<AnZQuu> 24.9.2014 20:04

Ctrl Shift C ja kirjota "testingcheats on" Sitte paina Shift pohjassa ja klikkaa simiä niin siin on se tarvekoodi juttu ja siinä voit täyttää ne koodit tai pitää ne kokoaja tlhää. Paina shift pohjas ja postilaatikko nii voit täyttää koko talouden tai koko maan tarpeet.

Ite tarvisin apua siinä esineiden suurentamisessa.. Kaikilla sivuilla lukee et pitää valita esine ja sitten painaa Shift J mutta mulla se ei toimi... Voiko joku kertoa mitä voisin tehdä? :)

9 VASTAUSTA

(– –)

<ctrl + å> 24.1.2015 10:58

mul ei toimi toi tarvekoodi juttu ;(

mut mul toimii tavaroiden suurennus ctrl å

Kontekstista 7 huomataan, että *tarvekoodi* on *Sims*-nimiseen peliin saatava koodi, joka on pelaajille yhteisesti käytettävissä tietyillä näppäinyhdistelmillä. Tästä syystä esimerkiksi (71) *mul*-adverbiaalia ei voi korvata esimerkiksi substantiivin genetiivimuotoisella etumääritteellä *minun (tarvekoodijuttuni ei toimi)*, sillä kyseessä ei ole puhujan **oma** *tarvekoodijuttu*. Kyseinen *juttu* viittaa siihen näppäinyhdistelmään, jolla *tarvekoodi* olisi tarkoitus saada toimimaan. *Mul* on siis syytä tulkita jälleen merkitykseen 'puhujan kohdalla', eli se vastaa ilmausta 'minun kohdallani ei tuo *tarvekoodi*(näppäinyhdistelmä) toimi'.

(72) *Mulla on harja toiminut hyvin, toisen lahjoitin ystävälle..*

(73) *Mulla vatsa toimii ok, kun käytän noita kuiturakeita.*

Esimerkeissä (72) ja (73) *mulla* on taas adverbiaalimäärite. Esimerkin (72) tapauksessa on mitä ilmeisimmin kyse tietystä harjamallista, joka on keskustelussa puheena. Vaikka puhuja selvästi omistaakin oman kopionsa kyseisestä harjasta, ei *mulla*-adverbiaalia voi tässä tapauksessa korvata genetiivimuotoisella substantiivin etumääritteellä: *Minun harjani on toiminut hyvin* – –, sillä tämä implikoisi sitä, että kyse on eri harjasta. Ainoaksi tulkintavaihtoehtoksi jääkin 'minun käytössäni (kyseinen) harja on toiminut hyvin'. Esimerkissä (73) puolestaan genetiivi voisi olla mahdollinen *Minun vatsani toimii* – –. Tosin tässäkin *mulla*-adverbiaalin merkitys voi yhtä hyvin olla 'minun tapauksessani vatsa toimii – –'.

Kestää-verbi on aineistossani merkityksessä 'jatkaa; viedä aikaa' (ajan keskeytymättömyydestä), esimerkiksi *Sota(a) kesti kolme vuotta* (KS 2018 s.v. *kestää*):

(74) *Mulla kesti toimitus vaan 6 päivää*

Esimerkissä (74) *mulla* on jälleen adverbiaalimäärite ja *6 päivää* joko objekti tai OSMA. *Kestää*-verbin kanssa molemmat näistä ovat mahdollisia (VISK 2008 § 972). Yleensä kyseessä on OSMA, jos se rajaa lauseen esittämän tilanteen. Tässä tapauksessa tilannetta rajaa pikemminkin teemapaikkainen *mulla*-adverbiaali. Sen merkitys on tulkittavissa niin, että 'minun tapauksessani toimitus kesti vain kuusi päivää'.

(75) *Aika parantaa haavat, mulla kesti melkein 4 vuotta parantua*

Esimerkki (75) poikkeaa edellisestä niin, että siinä on infinitiivisubjekti (VISK 2008 § 504). *Mulla* on lauseessa adverbiaalitäydennys, sillä sitä ei voi ottaa pois: *?kesti melkein neljä vuotta parantua*. Yleiskielessä kyseisen rakenteen adverbiaalitäydennys lienee yleensä ablatiivimuotoinen: ***Poliiseilta** kesti varttitunnin saada mies ymmärtämään, että* – – (VISK 2008 § 458). *Mulla* on mahdollista tulkita myös merkityksessä 'minun tapauksessani kesti melkein neljä vuotta parantua'.

7.3. Olla-verbi

Olla-verbi esiintyy aineistoni 72 toteutumassa (ks. taulukko 1). Osaa tapauksista olen jo käsitellyt luvussa 3 genetiivitapausten yhteydessä sekä luvussa 6 allatiivitapausten yhteydessä. Tässä luvussa esittelen muita tapauksia etenkin luvussa 2.4. pohjustamani luovutettavan ja erottamattoman omistuksen näkökulmasta. Esimerkeistä osa on saman tyyppisiä omistuslauseen hahmoisia lauseita kuin luvussa 3.2. On siis kyse omistusrakenteista, joihin voi upottaa kokonaisia lauseita, joissa voi esiintyä myös lokaalisia suhteita (ks. myös Huumo 1997: 114 ja siinä mainitut lähteet). Nämä tapaukset muistuttavat omistuslauseita, mutta sisältävät samojen pääjäsenten lisäksi jonkin kompleksisen predikaation. Jaakolan (2004: 26–27) mukaan sekä luovutettavaa että erottamatonta omistusta voi ilmaista myös genetiivillä.

Luovutettavan omistuksen tapauksissa omistettava olio on joko ihmisen omistus- tai hallintapiirissä. Omistuksessa olo tarkoittaa tässä tapauksessa sosiaalista omistusta, ja hallintapiiri tarkoittaa, että asia on niin sanotusti 'hallussa' tai 'käsillä'.

(76) *Mulla on marsilaisten tukikohta talon katolla*

(77) *ku mull ois varastos ton kokosilla renkailla olevat vanteet meganeen.*

Esimerkki (76) voidaan katsoa sosiaaliseksi omistukseksi, jos se tulkitaan habitiiviseksi. Siinä laajasti tulkittuna *mulla* eli 'minun habitiivinen tilani' kattaa koko asiointilan 'marsilaisten tukikohta on talon katolla'. Suppeasti tulkittuna habitiivinen tila kattaisi

vain joko 'marsilaisten tukikohdan' tai 'talon katon', jolloin omistussuhteen voisi ilmaista myös genetiivillä: *minun pitämäni marsilaisten tukikohta on talon katolla* (jolloin tukikohdan sijainti ei ole habitiiviselle tilalle alisteinen) tai *minun taloni katolla on marsilaisten tukikohta*. Jos omistussuhde pätee kuitenkin molempiin, silloin tulkinta on laaja (*minun pitämäni marsilaisten tukikohta on minun taloni katolla*). (Ks. myös Huuimo 1994: 367–368.) Lokatiiviseksi tulkittuna *mulla* olisi merkityksessä 'minun luonani'.

Esimerkissä (77) on puolestaan kyse hallintapiiristä. Puhujan hallussa on varastossa sijaitsevat vanteet. Ne ovat hyvinkin puhujan käsillä, mutta ei ole varmaa omistaako puhuja kyseiset vanteet vai ei. Lauseesta on mahdollista tehdä suoraan suppea habitiivinen tulkinta, jonka mukaan kyseessä on puhujan oma varasto: *minun varastossani olisi tuon kokoisilla renkailla olevat vanteet Meganeen*. Laajasti tulkittuna myös vanteet kuuluisivat puhujan omistukseen. Jälleen on kuitenkin mahdollista, että *mull* tarkoittaa vaihtoehtoisesti myös lokatiivia 'minun luonani', sillä *varasto* voidaan käsittää osaksi puhujan kotia.

Erottamattoman omistuksen tapauksissa omistettava olio on joko ihmisen olennainen osa tai jokin 'asia tai tila', josta ihminen ei pääse eroon, vaikka haluaisikin. Esimerkissä (78) on kyse inherentistä omistuksesta:

(78) *No mul on vähä hiukset niinkun Brad Pittillä.*

(79) *mulla on selässä tosi paha skolioosi*

Esimerkin (78) puhujan omistettavana on hiukset. Ne ovat olennainen osa puhujaa: vaikka ne voi leikata poisikin, ne kuitenkin kasvavat aina takaisin. Habitiivisesti tulkittuna lause voidaan ilmaista toisin näin: *minun hiukseni ovat vähän niin kuin Brad Pittin hiukset*. Lokatiivitulkinta käsittää pikemminkin tilan, joka sisältää puhujan ilmaiseman ajatuksen omista hiuksistaan 'minulla on tila, että hiukseni ovat vähän niin kuin Brad Pittillä'.

Esimerkissä (79) puheena on sairaus, josta puhuja ei pääse eroon. Konstruktiossa kyse on omistusrakenteesta, joka sisältää lokaaliseen suhteen *X:llä on [Z:ssa on Y]*. Habitiivisuus ei siis kata pelkkää *skolioosia* tai *selkää*, vaan koko lokatiivisen rakenteen, että

selässä on skolioosi ([Z:ssa on Y]). Lokatiivinen rakenne on siis alisteinen habitiiviad-verbialille *mulla*. Tällainen laajentunut rakenne muistuttaa semanttisesti topiikkirakennetta. (Huumo 1997: 114 ja siinä mainitut lähteet.)

7.4. Verbittömät konstruktio

Jo yleiskatsaus verbittömiin konstruktioihin aineistossani kertoo, että ne eivät ole niin sanotusti aidosti verbittömiä. Kaikki verbittömät ”aukot” konstruktioiden toteutumisissa olisivat täytettävissä *olla*-verbillä. Västi (2012: 17) on jättänyt tutkimatta tämänkaltaiset rakenteet väitöskirjassaan *Verbittömät tapahtumanilmaukset. Suunnannäyttäjänä LÄHDE- ja KOHDE-konstruktio*. Hän keskittyykin tutkimaan dynaamisia tilanteita, ja pystyy todistamaan, että esimerkiksi LÄHDE- ja KOHDE-konstruktio ovat itsenäisiä kokonaisuuksia ja lähtökohtaisesti verbittömiä. Vaikka aineistoni konstruktioit eivät ole samanlaisia, vaan kyse on lähinnä ellipsistä, on niissä jotain kiinnostavaakin: suurimmasta osasta puuttuu verbi kokonaan, eikä vain osa verbin liittomuodosta tai verbiliitosta (vrt. Västi 2012: 17). Verbittömiä konstruktioita on aineistossani yhteensä 21 (ks. taulukko 1).

Seuraavat esimerkit (80) ja (81) ovat sellaisia, joista puuttuu vain osa verbin liittomuodosta:

(80) *Mulla numero vaihtunut joten ei saa kiinni enää.*

(81) *Mulla kans usein anoppi ollut mua nuorempi.*

Esimerkistä (80) puuttuu predikaattiverbi *on*, joka on osa perfektimuotoa *on vaihtunut*. *Olla*-verbin liittomuoto ei kuitenkaan ole ainut, mitä virkkeestä puuttuu, sillä myös sen loppuosasta näyttäisi puuttuvan partitiivimuotoinen pronomini: – – *joten **minua** ei saa kiinni enää*. Puuttuvista osistaan huolimatta virke on kuitenkin ymmärrettävä, kuten myös esimerkki (81). Kaikki verbittömät MULLA-konstruktioit olen päättänyt sijoittaa alun perin *muut*-ryhmään, sillä ilman verbiä ei ole mielekästä tarkastella rakenteen funktionaalista vastinetta. Kuitenkin pelkän liittomuodon puuttuessa on helppo tulkita esimerkkejä: (80) muistuttaa omistusrakennetta, joten se on habitiivinen, ja (81) puolestaan hahmottuu merkitykseen ’minun kohdallani’, joten se on lokatiivinen.

- (82) *Mulla koko ala-aste ajan yöraudat.*
 (83) *Mulla kaksi vuotta vanha nyt*

Esimerkit (82) ja (83) ovat sellaisia, joista puuttuu predikaattiverbi ja kaikki siihen liittyvät osat kokonaan. Mielenkiintoista on, että lauseet ovat ymmärrettävissä myös täysin ilman verbiä. Esimerkin (82) funktionaalinen vastine olisi *Minulla on ollut koko ala-asteajan yöraudat*, jolloin kyseessä on omistuslause. Esimerkistä (83) puolestaan puuttuu sekä verbi että subjekti, mikä tekee siitä hyvin erikoisen. Siksi olen ottanut mukaan sen kontekstin, jonka esitän seuraavaksi.

KONTEKSTI 8. Esimerkin (83) konteksti.

<Fiuletti> 23.3.2014 15:47

Hei!

Asun 1a-kasvillisuusvyöhykkeellä ja haaveilen lämpimälle eteläseinustalle köynnösruusua.

— —

Eli toivoisin tuollaista puumaista vartta ja kohtuullisen harvaa kasvua sellaisen tuuhean sijaan. Haluaisin myös väriltään hennon ruusun, eli joko valkoisen, vaaleanpunaisen tai keltaisen. Jos täällä on joku toinenkin ruusuhanhulle, mitä suosittelisit? :)

Kaksi kesää sitten istutin flammentantzin länsiseinälle ja se on lähtenyt hyvin kasvamaan siinä.

<poltinkarva> 24.3.2014 8:16

Minulla on New Dawn-köynnösruusu. Kukat hennon vaaleanpunaisia. Suomelan kuva taitaa olla ulkomailta.

<Fiuletti> 5.4.2014 17:32

Suomelan kuva on tosiaan ulkomailta. Missä päin Suomea New Dawn -ruuaksi kasvaa ja kasvaako se puumaisesti?

<rva ruusupu> 14.4.2014 17:28

*Kasvaa hitaammin kuin Flammentanz ja kukkiikin maltillisemmin. **Mulla kaksi vuotta vanha nyt.** Seinustalla kasvanut paremmin kuin avopaikassa, tungin yhden nimittäin myös ruusupenkkiin.*

Kontekstista 8 nähdään, että kyseessä on keskustelu ruusuista. Olen ottanut kontekstiin mukaan aloituksen ja siihen tulleet kaikki kolme vastausta, sillä vastauksissa on jatku-

mo. Yleensä keskustelijat vastaavat aloitukseen, mutta tässä keskustelu etenee niin, että ensimmäinen vastaaja (*poltinkarva*) on vastannut aloitukseen, aloittaja hänelle ja kolmas puhuja (*rva ruusupuu*) ensimmäisen vastaajan puolesta jälleen aloittajalle. Voidaan päätellä, että esimerkki (83) ja sitä ympäröivä puheenvuoro on vastaus aloittajan edeltävään kysymykseen New Dawn -ruususta. Puheenvuorossa on muutenkin tiivistetty asiaa ja jätetty muun muassa kyseinen New Dawn -ruusu kokonaan mainitsematta. Kyse voi olla laajasti ymmärretystä ellipsistä, mutta syytä voi etsiä myös kielimuodosta.

Tutkimalleni kielimuodolle, tekstipuheelle, on ominaista ilmaisun lyhentäminen (ks. esim. Engblom 2008). Vaikka Suomi24-keskustelussa viesteillä on jopa 5 000 merkin yläraja, on silti järkevää muita keskustelijoita ajatellen pitää viestinsä lyhyenä ja ytimekkäänä. Joskus lyhentämisen keinot kuitenkin pyrkivät siihen, että viestistä jätetään kaikki ”ylimääräinen” pois (Engblom 2008: 85). Mielestäni esimerkki (83) on tästä hyvä esimerkki. Vaikka syntaksin kannalta voidaan katsoa, että predikaattiverbi ja subjekti eivät ole ylimääräisiä vaan ennemminkin pakollisia lauseessa, on esimerkin (83) puhuja silti onnistunut viestimään ymmärrettävästi kontekstissaan.

Esimerkin (83) *mulla*-adessiivi hahmottuu kiintopisteeksi, joka kehystää elliptoituneen kompleksisen rakenteen. *Mulla* siis tässä tapauksessa kattaa lauseesta jopa kolme elementtiä: verbin, subjektin ja tapahtuman haltijan. Kokonaisuudessaan MULLA-konstruktio ilmaisee sen, että puhujalla on hallussaan kyseinen ruusulajike ja että hänellä on kokemusta tämän hoidosta jo kahden vuoden ajalta. Kuitenkin koko kyseinen merkitysyhteys jää lukijalle täysin arvoitukseksi ilman kontekstia. Siispä verbittömät MULLA-konstruktiot tulee tulkita aina kontekstiaan vasten.

8. PÄÄTÄNTÖ

8.1. Tutkimustulokset

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut puhekielistä MULLA-konstruktiota. Aineistonani olen käyttänyt Suomi24-keskustelupalstalta korpuksen kautta poimimiani toteutumia. Työssäni olen tutkinut, millaisten yleiskielisten rakenteiden funktiossa MULLA-konstruktiota esiintyy. Yleiskieleen verratessa olen käyttänyt apunani *Kielitoimiston sanakirjaa* (KS 2018) sekä *Isoa suomen kielioppia* (VISK 2008). Lisäksi olen pyrkinyt selvittämään, millaisia kielenulkoisia asiaintiloja MULLA-konstruktioilla kuvataan sekä millaisia habitiivisia ja lokatiivisia ominaisuuksia MULLA-konstruktioon liittyy.

Olen esittänyt työni johdannossa MULLA-konstruktion jaon sen funktionaalisiin vastineisiin. Jaon tekeminen heti alussa on auttanut jäsentämään tutkimustani hyvin. Myös verbeihin perustuvan jaon olemassaolon olen kokenut tarpeelliseksi analyysin lomassa. Verbiryhmiin jako on luonnollisesti ollut yksinkertainen, mutta funktionaalisiin vastineisiin jako ei niinkään: Monet esimerkeistä olisi nimittäin voinut tulkita kahteen tai useampaan merkitysryhmään kuuluviksi. Näissä tapauksissa olen luokitellut esimerkit ensisijaisesti *muut*-ryhmään, mutta esitelty kyseisiä rajatapauksia niiden merkitysryhmien ohessa, jotka olisivat voineet olla mahdollisia.

Ensimmäisen tutkimuskysymykseni mukaan olen tutkinut, millaisia kielenulkoisia asiaintiloja MULLA-konstruktioilla kuvataan. Jako verbiryhmiin antaa tästä suuntaa. Genetiivin funktiossa *mulla* esiintyy ensinnäkin omistuslauseen hahmoisissa lauseissa, jotka ovat jo sen verran yleisiä, että *Iso suomen kielioppi* on ottanut ne huomioon. Kyseiset lauseet sisältävät kaikki varsinaisen omistuslauseen pääjäsenet, ja lisäksi jonkin paikannilmauksen. Huumon (1997: 114) mukaan tällainen kertoo omistusrakenteen ekspansivisuudesta. Se, että omistusrakenteeseen on mahdollista kytkeä kompleksinen predikaatio, on rinnastettavissa semantiikaltaan topiikkirakenteeseen (Huomo 1997: 114).

MULLA-konstruktio esiintyy genetiivin funktiossa tai irrallisena adverbiaalimääritteenä niin intransitiivilauseissa kuin transitiivilauseissakin. Genetiivisubjektin *mulla* korvaa nesessiivisissä rakenteissa, mikä on tuttu ilmiö jo vanhastaan muutamista murteista. Toinen *mulla*-adessiivin korvaamista kieliopillisista sijoista on partitiivi, jonka funktios-

sa MULLA-konstruktiota esiintyy muun muassa tunnekausatiivilauseissa ja *auttaa*-verbin kanssa. Konstruktion jakaantumisen kieliopillisiin sijoihin esitän kuviossa 1.

	Nominatiivi	Partitiivi	Genetiivi	Akkusatiivi
	0	11	46	0

KUVIO 1. MULLA-konstruktion funktionaalisen vastineen esiintymismäärät kieliopillisissa sijoissa.

MULLA-konstruktiota tavataan muutamissa kiteytyneisyyden piirteitä saavissa rakenteissa, kuten *mulla on paha olla* ja *mulla meni hermo*. Näissä yleiskielen funktionaalisina vastineina toimii genetiivi (*minun on paha olla*) ja ablatiivi (*minulta meni hermot*). Adessiivi näyttäisi sekä aineistossani toistumisen että sanakirjaesiintymien perusteella vakiinnuttaneen paikkansa näihin rakenteisiin genetiivin ja ablatiivin rinnalle, ainakin puhekielessä. On siis tavallista sanoa, että *mulla menee hermo*.

Semanttisissa sijoissa MULLA-konstruktio esiintyy ablatiivin ja allatiivin funktionaalisena vastineena. Sen käyttö kattaa siis kaikki ulkopaikallissijat, mutta ei yhtäkään sisäpaikallissijaa, mikä onkin odotuksenmukaista. Olosijaisuutensa lisäksi *mulla* on sekä ero että tulosijan funktiossa. Tämä kertoo suuntaopposition katoamisesta, mikä seuraa muiden itämerensuomalaisten kielten mallia (Huomo 1997: 60–61). Kuviossa 2 nähdään MULLA-konstruktion funktionaalisten vastineiden jakaantuminen semanttisiin sijoihin. Adessiivin kohdalla ovat ne tapaukset, jotka voi tulkita merkitykseen 'luona' tai 'kohdalla', eli jotenkin muuten kuin suoraan jonkin toisen sijamuodon funktioon. Niiden määrästä voidaankin päätellä, että MULLA-konstruktioilla on erityisen paljon myös itseinäistä käyttöä.

	Olosija	Erosija	Tulosija	
Sisäpaikallissijat	inessiivi 0	elatiivi 0	illatiivi 0	
Ulkopaikallissijat	adessiivi 83	ablatiivi 49	allatiivi 50	

KUVIO 2. MULLA-konstruktion funktionaalisen vastineen esiintymismäärät semanttisissa sijoissa.

Mulla on ablatiivin funktiossa monissa menettämistä ilmaisevissa rakenteissa, joissa esiintyy predikaattiverbinä muun muassa *mennä*, *jäää*, *lähteä* ja *kadota*. *Jäää*-verbiä esiintyy myös allatiivissa merkityksessä 'minulle jää jotakin', kun ablatiivissa merkitys on puolestaan 'minulta jää jotakin'. Allatiivin funktion saavissa esimerkeissä on myös verbejä *käydä*, *tapahtua* ja *tulla*. Kaikesta huolimatta MULLA-konstruktio voi esiintyä myös ilman verbiä. Lisäksi *mulla* ilmaisee mielipidettä, josta yhtenä esimerkkinä on allatiivin funktiossa esiintyvä rakenne *mulla ei ole väliä* –.

Mulla on varsin yleinen ihmisen kehoon liitettävissä tapahtumissa, kuten loukkaantumisissa ja leikkauksista puhuttaessa. Näistä hyvin monissa *mulla* on ablatiivin funktiossa mutta osassa myös allatiivin. Kotilainen (1999: 95) on myös huomannut, että adessiivi lauseadverbiaalina on usein kuvaamassa fysikaalisia muutoksia ihmisessä. Tosin hänen mukaansa tällainen käyttö motivoituu omistuksen kautta, sillä omistukseen sijoitetaan prosessi. Tämän hän perustelee sillä, että adessiiviadverbiaalin voisi näissä lauseissa korvata genetiiviattribuutilla. (Kotilainen 1999: 95–96.) Itse näen tällaiset fysikaaliset muutokset pikemminkin tilan kautta, sillä näissä *mulla* ei ole suoraan genetiivin funktiossa (vaan ablatiivin tai allatiivin), ja genetiivimuotoisen substantiivin etumääritteen voi sijoittaa lauseeseen *mulla*-adessiivin lisäksi, kuten *mulla murtui mun nilkka*.

Kiinnostavaa on ollut havaita, että *mulla* ei aina olekaan korvaamassa toista sijamuotoa. *Mulla* on osoittautunut useimmiten adverbiaalimääritteeksi eli irralliseksi osaksi lausetta. *Mulla*-adessiivia adverbiaalitäydennyksenä on hyvin vähän. *Mulla*-adessiivin irrallisuus on erikoista, sillä se tekee sen roolista passiivisen, eikä se silloin varsinaisesti osallistu lauseen tapahtumaan. Erityisen hyvin tämä ilmenee esimerkin *mulla on rikki mun*

mopos toi takavalo kaltaisista tapauksista. Myös esimerkiksi 'kohdalla'-tapaukset ovat tällaisia, joissa *mulla*-adessiivin irrallinen kehysfunktio korostuu.

Toisen tutkimuskysymyksen mukaan olen tutkinut, millaisia habitiivisia ja lokatiivisia ominaisuuksia MULLA-konstruktioon liittyy. Hypoteesini oli, että *mulla* osoittaisi puhujan paikaksi, missä tai mistä käsin kaikki tapahtuu. Yhteenvetona voin sanoa, että *mulla* on osoittautunut ennen kaikkea paikaksi. Konkreettisesti se tarkoittaa puhujan kotia ja abstraktimmin puhujan omaa tilaa.

Lokatiivisia tulkintoja näyttää yhdistävän se, että näissä esimerkeissä esiintyvät tilanteet tai tapahtumat eivät ole puhujan itsensä aiheuttamia. Tämän voi nähdä vaikkapa sellaisista esimerkeistä, joissa puhujan kehoon on kohdistunut jokin tapaturma, esimerkiksi *mulla murtui nilkka*. On hankala uskoa, että puhuja olisi tahallaan murtanut nilkkansa. Myös puhujalle tapahtuneet asiat ovat hyvä esimerkki tästä, kuten *mulla kävi sama viime viikolla*. Sitä vastoin muun muassa *löytyä*-verbilliset esimerkit ovat puhujan kontrolloitavissa, joten ne ovat habitiivisia: *kyllä mulla kahvimyllykin löytyy*. Myös esimerkki *mulla tuttu asianajaja hoitaa tarvittaessa valituksen* on habitiivinen, sillä puhuja itse valitsee, ottaako yhteyttä asianajajaansa vai ei.

Myös päänsisäiset prosessit näyttäisivät olevan kaikki lokatiiveja. Näitä ovat vaikkapa esimerkit *mulla ei huvita suuret sukujoulut* ja *mulla meni hermo*. Nämä voidaan nähdä myös kontrollin kannalta, sillä puhujan kontrolli omista tuntemuksistaan on ikään kuin lipsunut, ainakin jälkimmäisen kohdalla. Rajatapauksena voidaan pitää esimerkkiä *Mulla kuoli viime yönä mun rakas Leevi pupusein*. Olen tulkinut esimerkin habitiiviseksi, vaikka tilanne ei ole puhujan itse aiheuttama. Olen kuitenkin tarkastellut esimerkkiä suhteessa kahteen toiseen menettämistä ilmaisevaan esimerkkiin *Nyt mulla lähtee hiuksia ehkä n. 20 per päivä* ja *mulla katosi näpyt ku unelma ku laitton tota näpyille*. Näissä esimerkeissä *hiukset* ja *näpyt* lähtevät puhujasta konkreettisesti, kun taas *pupu* on lähtenyt puhujan omistuksesta.

Haluan vielä korostaa, että kaikki tässä työssäni esittämät lokatiivit ja habitiivit ovat omia tulkintojani. Kognitiivisen kieliopin mukaan kieltä ja kielellistä merkitystä tulee tarkastella ihmismielen toimintana, eikä kielellistä merkitystä tulisi rajata erilleen ihmisen maailmantiedosta (Langacker 1987: 153–154). On siis mahdollista nähdä esittämäni

aineistoesimerkit myös toisella tavalla: joku toinen saattaa nähdä habitiivin siinä, missä minä näen lokatiivin. Itsellenikään tulkintojen tekeminen ei ole ollut helppoa, ja joissakin tapauksissa olen joutunut tulkita esimerkin sekä habitiivin että lokatiivin kannalta, sillä kumpaakaan tulkintaa en ole halunnut sulkea pois. Lisäksi esimerkiksi lokatiivin voi ymmärtää hyvin laajasti. Konkreettisin lokatiivi on aineistossani 'luona'-tapaukset. Sitten on paljon abstraktimpia tapauksia, kuten 'minulla on tila, että menetän hermoni sinun kanssasi'.

Adessiivi on alun perin ollut ilmaisemassa lokaalisia suhteita. Sen tehtävä on laajentunut välineen ja omistuksen ilmaisijaksi vasta myöhemmin. (Huomo 1997: 59.) Nykyään adessiivin käyttö onkin ennen muuta habitiivista, mihin erityisesti sen henkilöviitteisyys on vaikuttanut (P. Leino 2001b: 468, 472; Siro 1964: 33). Esimerkiksi Kotilaisen (1999: 100) tutkimuksessa adessiivitapauksista yli 80 prosenttia kuvaa selvästi habitiivisuutta. Olen kuitenkin tutkimukseni myötä todennut, että lokatiivisuus voi nykyään yhdistyä myös henkilöviitteiseen adessiiviin ihmisen henkilökohtaisen tilan kautta (ks. myös Huomo & Perko 1993: 390–393).

MULLA-konstruktio on osoittautunut moniulotteiseksi konstruktioksi. Sen tunnistaa teemapaikkaisesta puhekielisestä *mulla*, *mull* tai *mul* -adessiivista, joka on yleensä irrallinen adverbiaalimäärite, mutta joskus myös täydennys tai semanttinen subjekti tai objekti. Konstruktion loppuosa voi vaihdella paljonkin: Se voi kopulallisena muistuttaa omistuslausetta, johon on kuitenkin kytketty jokin kompleksinen predikaatio. Konstruktion voi kopulan sijasta sijoittua lukematon määrä muitakin eri verbejä. *Mulla*-adessiivi voi toimia ainakin neljän toisen sijamuodon funktiossa. Se tavallisesti hallitsee puhujan tilaa, josta tapahtuma hahmottuu. Tätä konstruktiota tavataan erityisesti keskustelupalstoilla, yleispuhekielessä sekä murteissa. Koska puhujalla on konstruktiokieliopin käyttöpohjaisen kielinäkemyksen mukaan kyky tuottaa uusia konstruktioita valmiiden mallien pohjalta, on mahdollista, että MULLA-konstruktio on vielä avoin laajenemiselle.

8.2. Lopuksi

Pro gradu -työssäni olen ottanut ensiaskeleet itse nimeämäni MULLA-konstruktion tutkimuksessa. Aihetta on monissa tutkimuksissa sivuttu, mutta tietääkseni tutkielmani on

tähän saakka ainut siihen perehtynyt. Kyseessä vaikuttaisi olevan nykypuhekielessä yleistynyt ilmiö, joten sen ajankohtaisuus alkaakin olla vasta käsillä. Kuitenkin *mulla*-adessiivin itsenäisyydelle lauseenjäsenenä on kaivattu perusteita jo ainakin tämän vuosituhannen alusta asti (ks. Vilkuna 2000: 167–168). Nähdäkseni olen onnistunut luomaan pääpiirteittäisen yleiskuvan tästä ilmiöstä ja avaamaan tietä tulevalle tutkimukselle.

MULLA-konstruktioita olisi mielenkiintoista tutkia myös suoraan puhutusta kielestä. Se voisi osaltaan selittää myös sitä, onko kyseessä keskustelupalstalle tyypillinen ilmiö vai laajempi sellainen. Siksi myös keskustelunanalyysin tai verkkokeskustelututkimuksen kannalta olisi kiinnostavaa nähdä tutkimusta aiheesta. Oman tutkimukseni myötä olen uumoillut, että *mulla*-adessiivi voi liittyä myös puheenvuoron ottamiseen keskustelupalstalla. Tämän tutkiminen kuitenkin vaatii enemmän syventymistä itse keskusteluun. Lisäksi yleiskielisestä aineistosta voisi tutkia *minulla*-adessiivilla alkavia rakenteita. Tämä voisi ainakin paljastaa sen, onko omistusrakenne laajentunut yleiskielisessä käytössään.

Tutkimuksessani olen poikkeuksellisesti vertaillut puhekieltä ja yleiskieltä, mikä ei ole osoittautunut kovin yksinkertaiseksi. Onhan selvää, että molemmilla kielimuodoilla on omanlaisensa kieliopit tai ainakin säännöt. Uskon kuitenkin onnistuneeni vertailussa suhteellisen hyvin, sillä olen pystynyt osoittamaan, että MULLA-konstruktio korvaa monia yleiskielisiä rakenteita. Täten se liikkuvana konstruktiona ottaa haltuunsa yleiskieltä rakenne kerrallaan, mutta samalla sillä on itsenäistä käyttöä.

Myös aiemman tutkimuksen puute on osoittautunut työtä tehdessä hankalaksi. Esimerkiksi lokatiiviksi ja habitiiviksi tulkitseminen on välillä ollut vaikeaa, enkä ole varma, olenko osannut perustella niiden tulkintaa tarpeeksi hyvin. Tällaiseen olisin kaivannut lisää lähteitä, joita ei kuitenkaan ole olemassa. Syy aiemman tutkimuksen puutteeseen voi olla siinä, että ilmiötä ei ole vielä osattu ajatella niin laajaksi kuin se tässä tutkimuksessa on osoittautunut.

MULLA-konstruktion lähitarkastelu on osoittanut, että kyseessä on yllättävän laaja ilmiö, joka tulisi nykypuhekielessä tunnistaa. Tutkimukseni osallistuu keskusteluun omistusrakenteen laajenemisesta ja adessiivin palautumisesta alkuperäiseen, lokatiiviseen, funktioonsa. *Mulla*-adessiivin osoittautuminen ennen kaikkea tilaksi vahvistaa suomalaista

identiteettiämme: tarvitsemme jopa puhuessamme henkilökohtaisen tilan ympärillemme, siis paikan, mistä käsin on turvallista esittää oma näkemys mistä tahansa asiasta.

LÄHTEET JA LYHENTEET

Tutkimusaineisto

Aller Media Oy (2014). Suomi 24 virkkeet -korpus (2016H2) [tekstikorpus]. Kielipankki. Saatavilla <http://urn.fi/urn:nbn:fi:lb-2017021505>.

Kirjallisuus

- ENGBLOM, NIINA 2008: *Lyhentämisen keinot tekstiviesteissä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- GOLDBERG, ADELE 1995: *Constructions. A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. Chicago: The University of Chicago Press.
- 1998: Patterns of Experience in Patterns of Language. – Michael Tomasello (toim.), *The New Psychology of Language. Cognitive and Functional Approaches to Language Structure*. s. 203–219. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- 2006: *Constructions at work: the nature on generalization in language*. Oxford: Oxford University Press.
- HADDINGTON, PENTTI – SIVONEN, JARI 2010: *Kielentutkimuksen modernit klassikot: kognitiivinen ja funktionaalinen kielitiede*. Helsinki: Gaudeamus.
- HERLIN, ILONA – HONKANEN, SUVI: 2001: Intransitiiviverbit. – Pentti Leino, Ilona Herlin, Suvi Honkanen, Lari Kotilainen, Jaakko Leino & Maija Vilkkumaa, *Roolit ja rakenteet. Henkilöviitteinen allatiivi Biblian verbikonstruktioissa* s. 343–401. SKST 813. Helsinki: SKS.
- HUUMO, TUOMAS 1994: Lokaalisen ja habitiivisen adverbiaalain vaikutusala-suhteet eksistentiaalilauseessa. – *Virittäjä* 98. s. 357–376.
- 1997: *Lokatiivit lauseen semanttisessa tulkinnassa. Ajan, omistajan, paikan ja tilan adverbiaalien keskinäiset suhteet suomen kielessä*. Turku: Painosalama Oy.
- HUUMO, TUOMAS – PERKO, JARI 1993: Eksistentiaalilause lokaalisuuden ilmaisijana. – *Virittäjä* 97 s. 380–399.
- HUUMO, TUOMAS – SIVONEN, JARI 2010: Leonard Talmy – Kognitiivisen kielitieteen klassikko. – Pentti Haddington & Jari Sivonen (toim.) *Kielentutkimuksen modernit klassikot. Kognitiivinen ja funktionaalinen kielitiede* s. 19–40. Helsinki: Gaudeamus.

- IKOLA, OSMO 1989: *Suomen murteiden lauseoppia ja tekstikielioppia*. SKST 511. Mäntä: Mäntän kirjapaino Oy.
- INABA, NOBUFUMI 1998: Suomalais-ugrilaisten kielten omistusrakenteesta: typologinen ja geneettinen näkökulma. – Anneli Pajunen (toim.) *Kieliopillistumisesta, analogiasta ja typologiasta* s. 144–181. Helsinki: SKS.
- 2015: *Suomen datiivigenetiivin juuret vertailevan menetelmän valossa*. Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia. Sastamala: Vammalan kirjapaino Oy.
- JAAKOLA, MINNA 2004: *Suomen genetiivi*. SKST 995. Helsinki: Paino Hakapaino.
- KETTUNEN, LAURI 1999: *Suomen murteet. Murrekartasto*. Helsinki: SKS.
- KOTILAINEN, LARI 1999: *Ihminen paikkana. Henkilöviitteisten paikallissijailmausten semantiikkaa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- 2007: *Konstruktoiden dynamiikkaa*. Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-4442-7>.
- KOTILAINEN, LARI – HERLIN, ILONA 2012: Johdatus verbi- ja konstruktio tutkimukseen. – Ilona Herlin & Lari Kotilainen (toim.), *Verbit ja konstruktiot*. s.7–25. Helsinki: SKS.
- KORHONEN, MIKKO 1991: Remarks on the Structure and History of the Uralic Case System. *Suomalais-Ugrilaisen Seuran aikakauskirja* 83. 163–180. Helsinki.
- KS = *Kielitoimiston sanakirja*. 2018. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. URN:NBN:fi:kotus-201433. Verkkojulkaisu HTML. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 6.6.2018.
- LAITINEN, LEA 1993: Nesessiivirakenne, kieliopillistuminen ja subjektiivisuus. – *Virittäjä* 97 s. 149–170.
- LANGACKER, RONALD W. 1987: *Foundations of Cognitive Grammar. Volume I. Theoretical prerequisites*. Stanford: Stanford University Press.
- 1991: *Foundations of Cognitive Grammar. Volume II. Descriptive Application*. Stanford: Stanford University Press.
- 1999: *Grammar and Conceptualization*. Berlin: De Gruyter Mouton.
- 2007: Cognitive (Construction) Grammar. *Cognitive Linguistics*, Volume 20, Issue 1, Pages 167–176, ISSN (Online) 1613-3641, ISSN (Print) 0936-5907, DOI: <https://doi.org/10.1515/COGL.2009.010>.
- LAUERMA, PETRI 2012: Kieli. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä & Mikko Lounela (toim.) *Genre-analyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja*. s. 51–54. Helsinki: Gaudeamus.

- LEINO, JAAKKO 2010: Adele E. Goldberg. Väitöskirjalla klassikoksi. – Pentti Haddington & Jari Sivonen (toim.), *Kielentutkimuksen modernit klassikot. Kognitiivinen ja funktionaalinen kielitiede* s.71–97. Helsinki: Gaudeamus.
- LEINO, PENTTI 1993: *Polysemia – kielen moniselitteisyys, Suomen kielen kognitiivista kielioppia 1*. Kieli 7. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- 2001a: Verbit, konstruktiot ja lausetyypit. – Pentti Leino, Ilona Herlin, Suvi Honkanen, Lari Kotilainen, Jaakko Leino & Maija Vilkkumaa, *Roolit ja rakenteet. Henkilöviitteinen allatiivi Biblian verbikonstruktioissa* s. 11–66. SKST 813. Helsinki: SKS.
- 2001b: Henkilöviitteinen allatiivi. – Pentti Leino, Ilona Herlin, Suvi Honkanen, Lari Kotilainen, Jaakko Leino & Maija Vilkkumaa, *Roolit ja rakenteet. Henkilöviitteinen allatiivi Biblian verbikonstruktioissa* s. 456–513. SKST 813. Helsinki: SKS.
- LEINO, PENTTI – HERLIN, ILONA – HONKANEN, SUVI – KOTILAINEN, LARI – LEINO, JAAKKO – VILKKUMAA, MAIJA 2001: *Roolit ja rakenteet. Henkilöviitteinen allatiivi Biblian verbikonstruktioissa*. SKST 813. Helsinki: SKS.
- NIKANNE, URPO 1990: Possessiivinen kenttä. *Suomen kielen paikallissijat konseptuaalissa semantiikassa* s. 183–199. Kieli 5. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- ONIKKI-RANTAJÄÄSKÖ, TIINA 2010: Ronald W. Langacker ja kognitiivisen kielitieteen perusta. – Pentti Haddington & Jari Sivonen (toim.) *Kielentutkimuksen modernit klassikot. Kognitiivinen ja funktionaalinen kielitiede* s. 41–70. Helsinki: Gaudeamus.
- PENTTILÄ, AARNI 1957: *Suomen kielioppi*. Porvoo: WSOY.
- PULKKINEN, PAAVO 1963: Havaintoja adessiivin käytöstä. – *Virittäjä* 77 s. 318–338.
- SETÄLÄ, E. N. 1952: *Suomen kielen lauseoppi*. Helsinki: Otava.
- SIRO, PAAVO 1964: *Suomen kielen lauseoppi*. Helsinki: Tietosanakirja.
- SIVONEN, JARI 2005: *Mutkia matkassa. Nykysuomen epäsuoraa reittiä ilmaisevien verbien kognitiivista semantiikkaa*. SKST 1017. Helsinki: Hakapaino Oy.
- SKS(T) = Suomalaisen Kirjallisuuden Seura(n Toimituksia).
- VILKUNA, MARIA 2000: *Suomen lauseopin perusteet*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 90. Toinen, korjattu painos. Helsinki: Edita.

VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2008: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: SKS. <http://scripta.kotus.fi/visk> (22.03.2019).

VÄSTI, KATJA 2012: *Verbittömät tapahtumanilmaukset: suunnannäyttäjänä Lähde- ja Kohde-konstruktio*. Acta Universitatis Ouluensis. Series B Humaniora 107. Oulu: Oulun yliopisto 2012. <http://urn.fi/urn:isbn:9789526200248>.